

Lezen

JAARGANG 10 NUMMER 2 2015
EEN UITGAVE VAN STICHTING LEZEN

MARCEL RUIJTERS WINT
STRIPSCHAPPRIJS

OUDE EN NIEUWE BESTUURSVOORZITTER ••• YOUNG ADULT-BOEKEN ••• JOHAN
FABER WINT DIORAPHT LITERATOUR PRIJS ••• PORTRET MARTHA HEESEN ••• NIEUWE
KINDERBOEKENAMBASSADEUR ••• DIGITALE KINDERBOEKEN ••• DE WEDDEN-
SCHAP ••• ZOMERLEZEN ••• HANNEKE GROENTEMAN OVER LEZEN ••• **HET ATELIER**
VAN MARCEL RUIJTERS ••• DE BOEKHANDELAAR ALS LEESBEVORDERAAR

Juni Maand van het Spannende Boek, thema: politieverhalen in boeken ••• **Juni** Hoogspanning, spannende boeken in de christelijke boekhandel ••• **9 t/m 13 juni** 46e Poetry International Festival Rotterdam, poetryinternational.org ••• **11 juni** Uitreiking C. Buddingh' Prijs voor nieuwe Nederlandstalige poëzie, poetryinternational.org ••• **21 juni** Finale Write Now!, writenow.nu ••• **21 juni** Uitreiking Prijs van de Nederlandse Kinderjury tijdens Kinderboekenparade, kinderjury.nl ••• **25 juni** Uitreiking Zilveren Griffels, Penselen en Paletten, cpnb.nl ••• **6 t/m 13 september** Week van de Alfabetisering, lezenenschrijven.nl ••• **8 september** Wereldalfabetiseringsdag ••• **2 oktober** Studiemiddag voor vmbo- en mbo-docenten Nederlands. Thema: Spreken over boeken. Beatrixgebouw Utrecht, nadere informatie: pvanduijvenboden@lezen.nl.

Win een boekenbon van vijftig euro!

zomerLEZENquiz

U kunt het misschien nog niet helemaal geloven, maar de zomer komt er echt aan. Het strand, de tuin of het park, net genoeg zon, net genoeg schaduw – met een mooi boek natuurlijk.

Doe mee aan de zomerLEZENquiz en maak kans op een van de twee boekenbonnen ter waarde van vijftig euro!

Hoe kunt u meedoen?

Beantwoord de tien vragen van de zomerLEZENquiz op onze website lezen.nl. Schakel hulplijnen in, google of put gewoon ouderwets uit uw geheugen; alles mag, als wij uw antwoorden maar **voor 1 augustus** ontvangen.

Wilt u het tijdschrift *Lezen* blijven ontvangen? **Meld u dan opnieuw aan!**

Het tijdschrift *Lezen* wordt door veel professionals gewaardeerd. Omgekeerd heeft Stichting Lezen heel veel waardering voor de manier waarop de leescultuur in Nederland dankzij mensen zoals u vorm krijgt. Vier keer per jaar biedt het tijdschrift *Lezen* inspiratie en informatie voor een ieder die zich bezighoudt met lezen, taal of leesbevordering. En nog gratis ook! Om dat ook in de toekomst te kunnen blijven bieden, is het wel van belang dat alle exemplaren op het juiste adres terechtkomen. Vandaar dat we ons bestand periodiek opschonen.

Als u tijdschrift *Lezen* wilt blijven ontvangen kunt u zich via onze website opnieuw aanmelden. Ga naar lezen.nl en klik op 'aanmelding tijdschrift Lezen'.

Na invulling van het formulier blijft u *Lezen* vier keer per jaar gratis ontvangen. Ook nieuwe abonnees kunnen zich via de website aanmelden.

NB: Toezending binnen Nederland is gratis. Voor andere landen wordt een bijdrage in de verzendkosten gevraagd. Overigens is het tijdschrift *Lezen* ook digitaal te lezen via lezen.nl.

Indien u het formulier niet invult, gaan we ervan uit dat u geen interesse meer heeft om het blad te ontvangen.

Redactioneel

‘De mens leest zich de wereld in.’

Met één kernachtige zin wist publicist en filosoof Coen Simon, onlangs te gast op ons congres Lezen Centraal, de waarde en betekenis van lezen onder woorden te brengen. Via prentenboeken onder-

zoeken kinderen de wereld en leren zij die begrijpen. Lezen en voorlezen opent de geest. Het verruimt de woordenschat, vergroot kennis en creativiteit, zorgt voor begrip van mensen en ontwikkelingen én biedt ook nog eens ontspanning en genot. Dat geldt voor jong en oud.

Alleen is lezen niet vanzelfsprekend. Lang niet iedereen begint al op jonge leeftijd aan een verkenning met een prentenboek. Het is dan ook meer dan verheugend dat het kabinet de komende drie jaar ruim vijftig miljoen euro extra uittrekt voor leesbevordering en bestrijding van laaggeletterdheid. Drie departementen, ocw, szw en vws, gaan gezamenlijk uitvoering geven aan het Actieprogramma ‘Tel mee met Taal’ (2016-2018). Kunst van Lezen is onderdeel van het nieuwe actieprogramma. BoekStart en de Bibliotheek *op school* kunnen dan ook worden voortgezet en verder ontwikkeld. Het is een goede zaak dat de ministeries daarmee velen de weg helpen vinden naar betere onderwijs- en beroepsperspectieven en maatschappelijk en persoonlijk welbevinden. Stichting Lezen zal er met al haar partners op het gebied van leesbevordering aan werken zoveel mogelijk mensen te bereiken.

Dat doen we vol overtuiging en voortbouwend op de positieve ontwikkelingen van de afgelopen jaren, maar met een nieuwe voorzitter van het bestuur van Stichting Lezen. Na acht jaar vertrekt onze huidige voorzitter, Eddy Schuyer. Op pagina 4 tot en met 6 in dit nummer kunt u kennismaken met zijn opvolger, Frank Elderson. Eddy Schuyer bestuurde op afstand en was betrokken waar nodig. Onder zijn voorzitterschap heeft Stichting Lezen de transformatie naar kenniscentrum gemaakt en is de samenhang tussen taal- en leesvaardigheid en leesbevordering bepalender geworden in beleid en uitvoering. De Stichting en ik persoonlijk zijn hem veel dank verschuldigd.

Gerlien van Dalen,
Directeur Stichting Lezen

Legenda

	0–6 jaar		12–15 jaar
	6–12 jaar		15–18 jaar
			algemeen

De projecten die recentelijk mogelijk zijn gemaakt met inhoudelijke en/of financiële steun van Stichting Lezen, zijn met aangegeven.

Lezen. Kwartaaltijdschrift voor leesbevordering en literatuureducatie is een uitgave van Stichting Lezen.

Professionals en studenten op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie ontvangen Lezen gratis door zich aan te melden via lezen.nl

Redactieadres: Stichting Lezen, Nieuwe Prinsengracht 89, 1018 VR Amsterdam. T 020-6230566 | E-mail redactie: redactie@lezen.nl

Voor vragen over gratis toezending en adreswijzigingen: info@lezen.nl | Hoofdredacteur: Gerlien van Dalen | Eindredactie: Joukje Akveld / Eva Gerrits

Redactie: Joukje Akveld, Daan Beeke, Eva Gerrits, Annemarie Terhell, Desirée van der Zander

Medewerkers aan dit nummer: Gerlinde de Geus, Peter van Hugten, Jochem Jurgens, Jørgen Koopmanschap, Pjotr van Lenteren, Elsbeth Tijssen

Vormgeving: Ramona Dales, Lijn 1, Haarlem | Uitgever: Stichting Lezen

Druk: Zalsman BV | Coverbeeld: © Marcel Ruijters

© juni 2015 Stichting Lezen. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van enige methode of vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 1570-9698. De inhoud van **Lezen** is auteursrechtelijk beschermd. Eventuele rechthebbenden die wij niet hebben kunnen achterhalen, verzoeken wij contact op te nemen met de uitgever.

INHOUD

- 4 ‘Uiteindelijk wil je zoveel mogelijk leesbevordering voor je euro’

Oude en nieuwe bestuursvoorzitter Stichting Lezen over ‘Tel mee met Taal’

- 7 Leugenaars – of niet
Lezen en verder lezen

- 8 ‘Heldendom is een giftig geschenk’
Johan Faber, winnaar Dioraphte Literatour Prijs

- 10 Blickveld 0–6

- 12 Reclamejongen + schrijver → kinderboekenambassadeur
Jan Paul Schutten, nieuwe Kinderboekenambassadeur

- 14 Blickveld 6–12

- 16 Het avontuur zit van binnen
Martha Heesen wint Theo Thijssen-prijs

- 18 Prikkels

- 20 Lezen om geraakt te worden
De Weddenschap

- 22 Blickveld 12–15

- 24 ‘Straks vraagt die meneer, wat vind jij ervan?’
Elvin Post over spannende boeken

- 26 Blickveld 15–18

- 28 Zomerhits
Vakantieboeken

- 30 Over Winnie de Poeh, strakke kaaklijnen en Reves laatste tv-interview
Hanneke Groenteman over lezen

- 32 ‘Middeleeuwse cultuur is volkomen *weird*’
Een kijkje in het atelier van Marcel Ruijters

- 34 Zet die ramen open, haal jongeren in huis
De boekhandelaar als leesbevorderaar

- 36 Uitgelicht – zomer 2015

facebook.com/stichtinglezen
 @stichtinglezen

Eddy Schuyer

‘Uiteindelijk wil je zoveel mogelijk lees

BESTUURSVOORZITTERS EDDY SCHUYER (OUD) EN

WISSELING VAN DE WACHT – Ze praten liever over boeken dan over geld, maar toch is het de hamvraag voor iedere bestuursvoorzitter: hoe het meeste te halen uit tijd, netwerk en financiële middelen. Vertrekkend voorzitter Eddy Schuyer: ‘Eerst visie, dan hoe.’ Aankomend voorzitter Frank Elderson: ‘Op zoek naar multipliers.’

DOOR PJOTR VAN LENTEREN

Winnetou en Old Shatterhand. De eerste poging van de tienjarige Frank Elderson (1970) om een buurjongen aan de ernstig versleten Karl Mays van zijn vader te krijgen, mislukte. Het ventje ging het aan zijn moeder vragen en die zei nee. ‘Schokkend vond ik het. Ik snap het nog steeds niet!’

Thuis is het hem wel gelukt om liefde voor de klassiekers bij te brengen. De ochtend voor dit interview zeiden zijn puberdochters dat ze naar een onbewoond eiland *Arends-oog* mee zouden nemen. ‘Als je kinderen de lievelingsboeken van je vader lezen, dan heb je allebei iets goed gedaan. Inmiddels leest de oudste *Max Havelaar*.’

Ook vertrekkend voorzitter Eddy Schuyer (1940), een generatie ouder, uit de tijd dat je boeken nog met een mes open moest snijden en kort na de oorlog opgegroeid in pleeggezinnen waar niemand las en een carrière vooral nuttig moest zijn, kent het klappen van de cultuurbestedingszweep.

‘Als je in Italië naar de grootste operastemmen ter wereld gaat luisteren, dan zit je op de goedkoopste plekken tussen louter gewone Italianen. Die hebben spaghetti meegenomen en heffen in de pauzes zelf aria’s aan. Staat er na de voorstelling zo’n Nederlands toeristenechtpaar op, zegt de een keihard tegen de ander: doe mij de volgende keer maar weer Ajax. Koude douche! Cultuur staat in Nederland zo los van de rest van het leven.’

Breedte-lezen

Schuyer heeft in de acht jaar van zijn voorzitterschap Stichting Lezen helpen omvormen van een organisatie die vooral het genieten van schone kunsten wilde bevorderen – alleen de beste boeken van de beste schrijvers – tot een club die juist ook het breedte-lezen stimuleert. Met ‘geen onderscheid tussen hoog en laag, want iedereen is als analfabeet begonnen,’ komt hij op voor alle jonge lezers in Nederland.

Frank Elderson

bevordering voor je euro'

FRANK ELDERSON (NIEUW) OVER 'TEL MEE MET TAAI'

Niet voor niets investeert Stichting Lezen via onder meer BoekStart en de Bibliotheek *op school* (Kunst van Lezen) samen met de Koninklijke Bibliotheek in de eerste plaats in het bevorderen van leesplezier via ouders, bibliotheekmedewerkers en leerkrachten. In maart werd bekend dat de ministers van ocw, szw en vws de projecten binnen Kunst van Lezen in het hele land mogelijk gaan maken. Daar kan opvolger Frank Elderson mee aan de slag.

Kunst van Lezen is opgenomen in het actieprogramma 'Tel mee met Taal', waarin consultatiebureaus, peuterspeelzalen en bibliotheken, maar ook minder voor de hand liggende partijen zoals huisartsen en werkgevers gaan samenwerken. Het actieprogramma wil in de eerste plaats zorgen dat vijfenveertigduizend taalzwakke volwassenen beter gaan lezen en zo een sterkere positie op de arbeidsmarkt krijgen. En dat één miljoen basisschoolkinderen ook gedurende hun schooltijd meer plezier krijgen in lezen. Voor alle duidelijkheid: op dit moment blijkt uit PISA-scores dat het leesplezier in de schooltijd juist daalt.

Boek versus tablet

Wat werkt nou het best? Niet één ding in het bijzonder, merkt Schuyer, 'maar BoekStart is wel echt een succes. Dan geef je helemaal in het begin iets mee en komen ontzettend veel ouders op een goed moment in contact met lezen. Dat heeft – in de breedte – buitengewone impact. Het irriteert me dat er mensen zijn die zeggen dat we degenen om wie het draait nog steeds niet bereiken. We kunnen nu eenmaal niet achter de voordeur.'

Elderson gelooft daarnaast heilig in goed onderzoek. 'Ik denk dat geld het best op z'n plek is in het vormen en delen van kennis over lezen. Over tien jaar hebben we misschien wel heel nieuwe inzichten, maar als we investeren in wetenschappelijk

Tel mee met Taal: vijftig miljoen tegen taalarmoede

Maar liefst één op de negen Nederlanders heeft moeite met taal en lezen. Dat leidt tot een zwakkere positie in de maatschappij, een slechtere gezondheid en minder kans op werk. Drie ministeries (ocw, scw, vws) investeren van 2016 tot 2018 samen achttien miljoen euro per jaar in vijfenveertigduizend leeszwakke volwassenen en een miljoen basisschoolkinderen. Huisartsen, consultatiebureaus, peuterspeelzalen en scholen krijgen een signalerende functie. Werkgevers in branches met veel laaggeletterden gaan zich inzetten om medewerkers op de werkvloer te helpen hun taalvaardigheden te ontwikkelen en zo hun mogelijkheden te vergroten.

Een belangrijke rol is weggelegd voor bibliotheken, kinderopvang en scholen. Stichting Lezen krijgt ongeveer drie miljoen per jaar om samen met de Koninklijke Bibliotheek Kunst van Lezen-programma's uit te voeren waarvan het succes is bewezen: de programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school*, worden in het hele land ingevoerd. Verder stelt Stichting Lezen naast de bijzondere leerstoel Leesgedrag aan de vu aan de Universiteit van Twente een extra bijzonder hoogleraar aan die onderzoek gaat doen naar digitalisering en lezen. In haar reguliere beleid gaat Stichting Lezen door met grote landelijke leesbevorderingsprojecten en het stimuleren van een doorgaande leeslijn op de basisschool en in het voortgezet onderwijs, waarbij ieder kind op zijn of haar eigen niveau wordt uitgedaagd om te lezen.

Frank Elderson (1970) is directeur bij De Nederlandsche Bank. Hij studeerde rechten aan de Universiteit van Amsterdam, de Universidad de Zaragoza en Columbia University. Frank Elderson is gehuwd en heeft twee kinderen. *De scheepjongens van Bontekoe*, *Engelandvaarders* en de boeken van Jan Terlouw waren zijn kinderfavorieten. Elderson is sinds april 2015 voorzitter van het bestuur van Stichting Lezen. Hij geeft Schuyer bij zijn afscheid *Flitshandel* van Michael Lewis. ‘Eddy, een man die op het gebied van literatuur alles al heeft, moet dan maar iets over mijn wereld lezen.’

Eddy Schuyer (1940) was tot 2007 fractievoorzitter van D66 in de Eerste Kamer, waar hij sinds 1991 senator was. Daarvoor bekleedde hij diverse andere politieke functies en was hij leraar Nederlands. Schuyer was van 2007 tot 2015 voorzitter van het bestuur van Stichting Lezen. *De reuzen Belfloor* en *Bonnevu in het land van Koning Kaskoeskilewan* van A.D. Hildebrand was zijn favoriete kinderboek, als hij één volwassen auteur moet kiezen is het ‘natuurlijk’ Elsschot. Maar hij geeft Elderson als welkom een bundel verhalen van Tsjechov ‘omdat je op een bepaalde leeftijd nu eenmaal geen romans meer leest. Ga je korte verhalen lezen, neem dan de allerbeste.’

onderzoek en effectief en breed delen en inzetten van de kennis die dat oplevert, dan is dat niet erg. Dan blijven we vanzelf bij de les.’ Behalve de nog niet benoemde opvolger van leesprofessor Dick Schram komt er in Twente een nieuwe bijzonder hoogleraar die zich met digitaal lezen bezig gaat houden. ‘Het is allemaal wel leuk en aardig met die boeken,’ zegt Schuyer, ‘maar mijn kinderen groeien op met tablets. Daarop wordt ook gelezen. Wat is het verschil? Een boek leidt je niet af, een tablet wel. Is dat erg? Wat kunnen we eraan verbeteren? En hoe kunnen we digitalisering gebruiken om leesplezier te bevorderen? Daar weten we nog veel te weinig van.’

Multipliers

Hoewel bijna drie miljoen per jaar extra tot en met 2018, naast het reguliere budget van 1,85 miljoen van Stichting Lezen zeker reden is tot blijdschap, maakt de overheidssteun het werk van Stichting Lezen niet minder uitdagend. Schuyer en Elderson zijn het over één ding roerend eens: het is de kunst om zoveel mogelijk leesbevordering voor je euro voor elkaar te krijgen. Elderson vergelijkt het met het banktoezicht. ‘Toen ik in 2006 ABN Amro onder toezicht kreeg, vroeg ik me ook af: hoe gaan we met tien mensen een bank die in zestig landen opereert in de gaten houden? Je zoekt dan *multipliers*: slimme ingrepen die veel effect hebben. Bij lezen moeten we naar het curriculum en de leraar kijken. Als je alle leraren bereikt, bereik je ook alle kinderen.’ Dat er een generatie leerkrachten is opgeleid die minder prioriteit bij lezen legde en niet goed wist hoe dat te bevorderen, is een van die uitdagingen. Elderson: ‘Ik zie het niet zo negatief, ik denk dat de slinger wel aan het terugslaan is. De generatie die nu wordt opgeleid is op de goede weg. Dat we weer basiskennis op moeten doen, is alweer gemeengoed aan het worden. Maar we zijn er nog niet. Het is echt iets van de lange adem. Wat we nu bereiken, heeft op zijn vroegst over tien jaar effect.’

Lezen als middel

Zijn ze als uitgesproken boekenminnaars niet bang dat het lezen in de handen van ministers en werkgevers tot een hulpmiddeltje wordt gemaakt? Elderson: ‘Je kunt natuurlijk stug volhouden dat het enige dat telt de literaire waarde van boeken is, maar literatuur is daarnaast ook instrumenteel. Juist een samenleving die goed leest, blijft zich ontwikkelen en dan komt dit’ – Elderson wijst naar de boeken om zich heen – ‘wel goed. Als we door levenslang leren een duurzame welvaart kunnen scheppen, is er ook tijd en geld voor kunst. Lezen als middel is geen versmalling, maar juist slim.’ En misschien is het ook wel goed om vast te stellen dat de ministers het leesplezier expliciet noemen in hun brief. ‘Of het de eerste keer is weet ik niet,’ peinst Schuyer, ‘maar het is in elk geval opvallend. Ik ben er blij mee.’ ●●●

Leugenaars – of niet

In de beste young-adultboeken worden werelden verwoest, zodat op de resten weer iets moois kan ontstaan. Zo ook in het alom bejubelde *Ik geef je de zon* van Jandy Nelson, een kleurrijk verhaal over een kunstzinnige, competitieve tweeling. (vert. Aimée Warmerdam, Blossom Books, 15+).

VAN ANGELSAKSISCHE BODEM – Young adult viert nog altijd hoogtij in het Engelse taalgebied en wordt, afgezien van fantasy en serieboeken, slechts mondjesmaat vertaald. Dit voorjaar verscheen *Wij leugenaars*, een aangrijpend verhaal over een hechte groep tieners waarin E. Lockhart een geraffineerd spel speelt met fictie en werkelijkheid.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

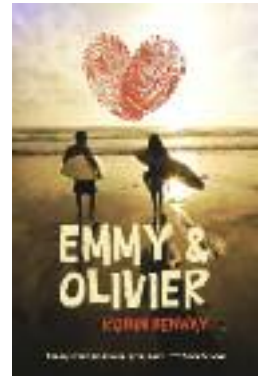
De Sinclairs hebben alles in huis om te schitteren in een soapserie: ze zijn lang, atletisch, knap, stinkend rijk en hebben hun eigen privé-eiland waarop grootvader voor al zijn kinderen een huis heeft laten bouwen. Als tegendraadse telg geeft Cadence ook een kijkje achter die façade:

‘We lijken onverstoorbaar, en het zou zomaar kunnen dat mensen nieuwsgierig naar ons zijn omdat we onze diepste gevoelens niet tonen. ‘Cadence is zeventien als ze voor het eerst sinds twee jaar terugkeert naar het eiland van haar jeugd. Ze houdt van dubbele betekenissen, schrijft ze, en ze vertelt over ‘zomer 15’ waarin haar vader ervandoor ging met een andere vrouw. Het voelde alsof hij een pistool trok, schrijft ze boos. ‘Het bloed gutste ritmisch uit mijn open wond, toen uit mijn ogen, mijn oren, mijn mond. [...]

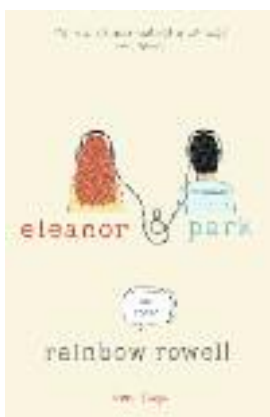
Mijn hart lag spartelend als een forel tussen de pioenrozen.’ Overdreven dramatische puberretoriek, denk je. Toch blijkt er meer aan de hand. Door een ongeluk lijdt Clarence aan geheugenverlies en heftige migraineaanvallen en daarvoor slikt ze zware medicijnen met dito bijwerkingen. Wat zich heeft afgespeeld in die beslissende zomer wil maar niet dagen. Ze plakt haar spaarzame herinneringen in memobriefjes rond haar bed, maar niemand wil haar helpen om de gaten te vullen. Ook ‘de leugenaars’ niet, de hechte vriendengroep met wie ze elke zomer op het eiland doorbrengt.

Wij leugenaars zit geraffineerd in elkaar en gaat over een ultieme zoektocht naar identiteit. E. Lockhart schrijft beeldend en verraderlijk licht. De zoete eilandsfeer, een bruisende eerste liefde, de stille gevechten om een erfenis – je glijdt erdoorheen als boter, maar intussen blijf je puzzelen op die dubbelzinnige titel. Een onvergetelijk mooi verhaal, waarin vooruit bladeren verboden is. ●●●

Wij leugenaars, E. Lockhart (vert. Sandra van de Ven). De Fontein, € 14,99 (14+)

Emmy & Oliver van Robin Benway verschijnt enkele weken na publicatie al direct in het Nederlands. Een romantisch coming of age-verhaal over een verdwijning, geheime surfdates en ontluikende gevoelens (verschijnt in juli, vert. Lia Belt, De Fontein, 15+).

Eleanor & Park, over een onmogelijke verliefdheid tussen twee buitenbeentjes, won dit jaar de Dioraphte Literatuur Prijs in de categorie vertaald (vert. Annelies Jorna en Ineke Lenting, Van Goor, 15+).

In *Zac & Mia* van de Australische A.J. Betts laveren de protagonisten tussen chemokuren en tegenslagen. Bij Mia vertaalt zich dat in glasharde ontkenning, bij Zac in een vastklampen aan statistieken. En natuurlijk: ze worden verliefd (vert. Aimée Warmerdam, Blossom Books, 15+).

**‘Heldendom
is een giftig
geschenk’**

De veteraan speelt zich af in het slaperige grensdorpje Neerlo, waar Afghanistan-veteraan Meindert Oosting in een afgelegen vakantiehuisje woont en zijn dagen zwerfend doorbrengt met hond Wolf in zijn kielzog. Hij heeft met weinig mensen contact, maar krijgt regelmatig bezoeken van de veertienjarige Mieke Nanninga, die fruit, tekeningen en een glimlach meebrengt. Dan verdwijnt Mieke plotseling. De dorpsgemeenschap wijst met de vinger naar Meindert. Hij wordt belaagd door journalisten en rechercheurs, en begint zijn grip op de werkelijkheid te verliezen. Terwijl Meindert in flashbacks probeert te reconstrueren wat er kan zijn gebeurd en ondertussen zijn tijd in de woestijnhel herbeleefd, stevent het verhaal af op een onverwachte ontknopung.

De veteraan, Johan Faber.
Nijgh & Van Ditmar, € 19,99 (15+)

DIORAPHTe LITERATOUR PRIJS – *De veteraan* won dit jaar de Dioraphte Literatour Prijs voor het beste boek voor jongeren in de categorie Nederlandstalig. Johan Faber over zijn roman waarin een getormenteerde ex-militair verstrikt raakt in een verdwijningszaak: ‘Geïsoleerde werelden interesseren me enorm. Die worden te weinig onderzocht in de literatuur.’

DOOR ANNEMARIE TERHELL

De veteraan gaat over Meindert, die is teruggekeerd van een vredesmissie in Afghanistan. Hoe kwam je op het idee?

‘Het verhaal ontstond in de tijd dat de vredesmissie was afgelopen. Marco Kroon, die net was onderscheiden met de Willemsorde, raakte in opspraak wegens vermeend drugs- en wapenbezit. Ik raakte geïnteresseerd en dacht: wat gebeurt er eigenlijk met de jongens die terugkomen? Soldaten worden naar zo’n compleet andere wereld gestuurd, daar kunnen we ons nauwelijks een voorstelling van maken. Ze zien daar dingen die gewone mensen in hun ergste nachtmerries nog niet meemaken: oorlog, dood, bloedvergieten. Als ze terug zijn, hoor je nooit meer van ze. Het zijn levens die ongezien blijven en niet worden onderzocht.’

Je beschrijft de situatie in Afghanistan vrij heftig, met geheime missies en bloederige explosies. Heb je ervaring als militair?

‘Helemaal niet. Ik ben niet eens in dienst geweest. Ik heb me puur gebaseerd op wat ik heb gelezen en gezien. *Task Force Uruzgan* bijvoorbeeld, waarin soldaten hun eigen verhaal hebben opgeschreven met steun van Arnon Grunberg. En ik heb goed rondgekeken op YouTube. Typ “ambush Afghanistan” in en je komt terecht in filmpjes van gevechten en hinderlagen. Dat geeft een bizar beeld: het afwachten, de stilte, ineens het geschreeuw, schoten van een onzichtbare vijand. Je ziet niets, alleen een bomenrij twee kilometer verderop. Er heerst grote chaos, je kunt alleen hopen dat je er levend uitkomt.’

Heb je militairen gesproken?

‘Nee. Ik wilde niet te veel informatie. Voor je het weet ben je als journalist bezig, dan verzand je in research. Ik wilde me niet laten leiden door de werkelijkheid, maar mijn fantasie laten werken. De chaos en gekte uitvergrooten. Ook het decor in Nederland is sterk overdreven. Neerlo ligt op het ultieme platteland, met bossen en heidevelden waar je twintig kilometer in de omtrek niemand ziet. De bewoners vormen een hechte, geïsoleerde gemeenschap – dat fascineert me. Zoveel moderne literatuur speelt zich af in een grotestadswereld met veel impulsen.’

Meindert komt als veteraan terug en kan in Neerlo niet meer wennen.

‘Nee, hij past daar niet meer. Vroeger was hij een loser, in Afghanistan blijkt zijn talent: hij is een scherpschutter. Hij is zo’n jongen die onder extreme omstandigheden tot bloei komt en zelfs heldendaden verricht. Weer thuis zwerft hij door de bossen, hij kan niet meer aarden. Als er een meisje verdwijnt en hij wordt verdacht, komt hij in moeilijkheden. Je denkt: waarom gaat hij daar niet weg? Maar dat komt niet eens in hem op. Hij is daar geboren en opgegroeid. Geworteld.’

En dus gaat hij onafwendbaar zijn ondergang tegemoet. Is Meindert ondanks alles een held?

‘Een oorlogsheld, dat wel. Maar de oorlog heeft hem letterlijk ontmand, hij is tussen zijn benen geraakt door een bermbom. Dat is wrang. Oorlog heeft altijd consequenties. Zelfs als je heldendaden hebt verricht, vijanden hebt gedood in naam van het vaderland – je kunt nooit fluitend je weg vervolgen. Je krijgt het altijd terug, vroeg of laat. Wat heb je dan nog aan zo’n medaille? Het is een giftig geschenk.’ ●●●

Biennale van Bratislava

De Biennial of Illustrations Bratislava (BIB) is een tweejaarlijks terugkerend festival voor illustratoren. Daar wordt de Grand Prix BIB uitgereikt, samen met vijf Gouden Appels en vijf medailles voor de beste illustraties. IBBY-Nederland heeft werk van zestien illustratoren geselecteerd, dat in september en oktober geëxposeerd zal worden in Bibiana, het Internationale Huis voor Kunst voor Kinderen in Bratislava: Floor Rieder met *Alice in Wonderland & Alice in Spiegelland* | Jan Jutte met *Andersen* | Sylvia Weve met *Doodgewoon* | Marit Törnqvist met *Fabians feest* | Philip Hopman met *Ga toch fietsen!* | Alex de Wolf met *Het verhaal van Hans Brinker* | Alice Hoogstad met *Monsterboek* | Annemarie van Haeringen met *Sneeuwwitje breidt een monster* | Henriëtte Boerendans met *Nul is een raar getal* | Martijn van der Linden met *Jonas en de visjes van Kees Poon* | Ingrid en Dieter Schubert met *Piepkleine muis* | Marije Tolman met *Springende pinguïns en lachende hyena's* | Fleur van der Weel met *Bibi's doodgewone dierenboek* | Sanne te Loo met *De duik* | Gertie Jaquet met *Hiep hiep Haas!*. [AT]

bibiana.sk

Dierendomino

Als ukkepek of kleuter heb je nooit genoeg dierenboeken. Vier nieuwe prentenboeken met beesten in de hoofdrol.

- *Gompelemikkie!* van Paul Arnoldussen en Gertie Jaquet (ill.) (Rubinstein, 4+) is een mooi Gouden Boekje over Rikkie, die de kat van tante Trui mag verzorgen als zij naar Parijs gaat. Slager Hesp snijdt bergen vlees af, maar welke mee-etende poes is de echte Jip?
- *Kietel nooit een tijger* van Pamela Butchart en Marc Boutavant (ill.) (Querido, 3+) heeft een pittige, eigenwijze hoofdpersoon, Pietsie, die alles zelf wil uitproberen voor ze iets aanneemt. In de dierentuin slaat ze alle adviezen in de wind met als gevolg een vrolijke dieren-dominoramp.
- In *Fred kan niet slapen* van P  p   Smit (De Harmonie, 4+) kan Fred het hert niet slapen en leent even het geweer van de boswachter. Schiet hij pardoos de maan uit de lucht. Snert hert, roept de boswachter boos. De oplossing: een pannenkoek.
- *Hondje, de enige echte* van Yvonne Jagtenberg (Rubinstein, 4+) is een voorleesboek met kleine avonturen van een vrijgevochten viervoeter. Hondje wordt verliefd op een honden-meisje, snaait ijsjes en is bang voor de hond van de slager. [AT]

Dolfje Weerwolfje, de musical

Dolfje Weerwolfje jubileert en timmert nog altijd flink aan de weg. Volgend jaar is het twintig jaar geleden dat Paul van Loon zijn eerste kinderboek schreef over Dolfje Spaan, de vondeling die op de nacht van zijn zevende verjaardag in een weerwolf verandert: *Dolfje Weerwolfje* (1996). Naast de succesvolle boekenreeks verschijnt zes keer per jaar het *Dolfje Weerwolfje Tijdschrift*. In 2003 en 2010 toerden twee Dolfje Weerwolfje musicals door Nederland en in 2011 verscheen de film. In datzelfde jaar werd Dolfje Weerwolfje uitgeroepen tot d   kinderboekenheld van Nederland. Dolfje Weerwolfje was lang favoriet bij de Kinderjury en heeft zeven keer de Prijs van de Kinderjury gewonnen. Volgend jaar gaat er een nieuwe Dolfje Weerwolfje-musical in première, zo kondigden Paul van Loon en theaterproducent Rick Engelkes in april aan tijdens de Dolfje Weerwolfje Dag. Jasper Verheugd zal de musical regisseren, Allard Blom schrijft het script. De jonge spelers voor de rollen van Dolfje, Noura en Timmie zullen worden geworven via een casting. [AT]

Opgeven voor de audities kan via dolfjeweerwolfje@rep.nu
dolfjeweerwolfje.nl

Kinderboekenparade

Op zondag 21 juni wordt tijdens de vierde editie van de Kinderboekenparade feestgevierd in en om het Kinderboekenmuseum in Den Haag. Hoogtepunt van het feest is de uitreiking van de Prijs van de Nederlandse Kinderjury. Verder is er een mooi programma met interactieve voorstellingen, workshops, meet & greets en literaire acts. Zo weet de Boekendokter raad met alle kwalen en schrijft hij boeken voor op recept. Schrijfster Niki Smit slaapt kinderen mee in de creatieve wereld van het programmeren. Paul van Loon en Jacques Vriens treden op en Gouden Penseel-winnaar Floor Rieder geeft een tekenworkshop. Verder kunnen kinderen op de foto met Kikker of Dikkie Dik en wegdromen tijdens de vertelvoorstelling van de Verhalendame. In het Medialab kunnen kinderen aan de slag met e-books en literaire apps. Zowel het festival als het Kinderboekenmuseum zijn zondag 21 juni gratis toegankelijk. [A7]

kinderboekenmuseum.nl

Nieuwe kinderboeken-apps

- *Freddie wil worst* is een 'Swipe Story', een lees-app waarbij kinderen met hun wijsvinger op het scherm kunnen meelezen. Beeld en geluid veranderen automatisch met de bewegende vinger mee, die woord voor woord de tekst zichtbaar maakt. *Freddie wil worst* is ontwikkeld met behulp van StoryBasedMedia, een concept van Bram de Goeij en Heleen Suër. De app is geschikt voor de iPad en is gratis te downloaden via de App Store. Het verhaal is ook te boeken als klassenvoorstelling.
- Kinderboekenuitgeverij Gottmer heeft een nieuwe app die is gebaseerd op de boeken *Die daar* en *Die is klein* van Mirthe Stoet en Geurt van Donkelaar. Met *Die niet* leren kinderen spelenderwijs verbanden te leggen. Steeds krijgt de speler drie plaatjes te zien waarvan er twee bij elkaar horen en één niet of minder goed. Het spel is bedoeld voor kinderen van drie tot dertien jaar, kan ook samen gespeeld worden en heeft verschillende spelsnelheden en niveaus. De app is ontwikkeld door de makers van *Roodkapje in 3D*, dat werd bekroond met een Kameleon voor het beste interactieve kinderboek. *Die niet* is verkrijgbaar in de AppStore voor € 2,99. [A7]

Boeken op de planken

Jeugdtheater Hofplein speelde dit voorjaar *De wind in de wilgen*, een musical naar het klassieke Engelse kinderboek van Kenneth Grahame. Mol en Rat ontmoeten elkaar bij de rivier en beleven avonturen met een kwetterende konijnenfamilie, griezelige wezels uit het Wilde Woud en natuurlijk met de brommerige Das en de losgeslagen Pad. *De wind in de wilgen* is weer te zien vanaf september 2015. De regie is in handen van Esther Habbema, het script is van Bruun Kuijt.

NTJong maakt komend seizoen onder leiding van artistiek leider Noël Fischer drie nieuwe voorstellingen, waaronder één gebaseerd op Annie M.G. Schmidts beroemde, naïeve, opstandige, alle regels aan haar laars lappende *Het schaap Veronica* (6+). Het belooft een vrolijke, muzikale familievoorstelling te worden vol gekte en eigenzinnigheid, met Willemijn Zevenhuijzen als Veronica. Daarnaast neemt NTJong vier portfoliovoorstellingen in reprise. Voor kleuters en jonge kinderen zijn dat de boekbewerkingen *Klein mannetje heeft geen huis* (4+) en *Don Quichot denkt na* (6+). [A7]

hofpleinrotterdam.nl, ntjong.nl

FOTO M. DE GRUYTER / J. VERVEST

FOTO: JÖRGEN KOOPMANSCHAP

Reclamejongen + schrijver → kinderboekenambassadeur

Jan Paul Schutten (1970) startte zijn loopbaan als reclameschrijver. In 2003 debuteerde hij met *Ruik eens wat ik zeg*, waarmee hij een Vlag & Wimpel won. Het grootste deel van Schuttens oeuvre bestaat uit non-fictie voor kinderen. In 2009 schreef hij het Kinderboekenweekgeschenk *De wraak van het spruitje*. Met *Kinderen van Amsterdam* won hij in 2008 de Gouden Griffel. Die prijs won hij zes jaar later opnieuw met *Het raadsel van alles wat leeft – en de stinksokken van Jos Grootjes uit Driel*. Het boek werd daarnaast bekroond met de Gouden Tulp voor het beste non-fictieboek van het jaar, de Nienke van Hichtumprijs en het Gouden Penseel voor de illustraties van Floor Rieder. Momenteel werkt Schutten aan een vervolg dat dit najaar zal verschijnen. Werktitel: *Het wonder van jou en je biljoenen bewoners*.

DRUKINKT PROMOTEN – Na Jacques Vriens is Jan Paul Schutten dit voorjaar benoemd tot kinderboekenambassadeur. 'Jacques heeft zich als oud-leraar vooral gericht op het onderwijs. Ik kom uit de reclame. Wat ik daar heb geleerd wil ik inzetten voor het lezen.'

DOOR JOUKJE AKVELD

Hij stond op een Alp toen ze belden of hij de nieuwe kinderboekenambassadeur wilde worden. Zovend op zijn snowboard dacht hij: dat wil ik wel. Twijfel was er ook, maar kort. 'Ik ging ervan uit dat er in zo'n positie van je wordt verwacht dat je een mening hebt,' zegt Jan Paul Schutten, schrijver van succesvolle non-fictie voor kinderen waarmee hij tweemaal de Gouden Griffel won. 'Ik heb in het verleden weleens een openbare mening gehad, toen ontstond er meteen polemiek. Edward van de Vendel had in zijn Woutertje Pieterse-lezing een lans gebroken voor het samengaan van kwaliteit en populariteit in kinderboeken. Daar was ik het hartgrondig mee eens. Ik wil schrijven zoals ik wil schrijven, maar óók op zo'n manier dat kinderen het leuk vinden om te lezen. Dat kan, daarvan ben ik overtuigd – het kost alleen wat meer tijd. Sommige collega's denken daar anders over, die gingen in de aanval, vonden dat ik concessies deed aan m'n schrijverschap. In dat soort discussies wil ik niet meer belanden.'

Staat er in je functieomschrijving dat je een mening moet hebben?

'Nee, er is geen functieomschrijving. Als je instemt met je benoeming tot kinderboekenambassadeur ga je de afspraak aan dat je je gedurende twee jaar zult inzetten voor leesbevordering. Hoe, dat mag je zelf weten.'

En, hoe ga je het doen?

'Jacques Vriens heeft tijdens zijn ambassadeurschap veel scholen en pabo's bezocht. Hij komt uit het onderwijs, weet dat daar nog een hoop te winnen valt. Jacques leerde docenten bijvoorbeeld hoe belangrijk het is om twintig minuten per dag voor te lezen. Met zijn enthousiasme heeft hij horden leraren in opleiding geïnspireerd, dat effect zal nog lang na-ebben. Ik ben geen onderwijsman, als ambassadeur ga ik mijn scholen-

bezoek niet intensiveren, daarmee bereik ik niet meer dan dertig kinderen per klas. Liever bewandel ik andere wegen. Voor ik fulltime schrijver werd, zat ik in de reclame. Daar heb ik technieken geleerd die je ook kunt inzetten voor leesbevordering.'

Geef eens een voorbeeld.

'In de jaren zestig verscheen *Asterix bij de Britten*, waarin Obelix voor het eerst iets niet lekker vond: everzwijn met muntsaus. Het was een knipoog naar de beroerde reputatie van de Engelse keuken. In reclametermen: imago en identiteit van die keuken waren allebei even slecht. Zou je er een vendiagram van maken, dan zouden de twee cirkels elkaar naadloos overlappen. Een pr-bureau dat nauwe contacten had met de BBC heeft toen de basis gelegd voor een kentering van dat beeld. Het zorgde ervoor dat er televisiezendtijd kwam voor kookprogramma's met topkoks. Het publiek werd opgevoed en de huis-tuin-en-keukenkoks en passant ook. Ga je nu naar de kookafdeling van een boekwinkel, dan is de helft van de boeken afkomstig van Engelse koks. Een geweldig succesverhaal dus, imago en identiteit zijn in een paar decennia omhooggeschoten. Nu zijn het imago en de identiteit van het kinderboek in ons land niet zo slecht als van de Engelse keuken destijds, maar je kunt er wel wat van opsteken. Nederlandse kinderen moeten worden opgevoed met boeken, liefst op een beetje leuke manier. We hebben alvast een voorsprong op die situatie in Engeland van toen: Nederland heeft geweldige kinderboekenschrijvers.'

Heb jij zulke goede contacten met de NPO dat je zendtijd voor boeken kunt regelen?

'Het hoeft niet per se op televisie. Als schrijver heb ik niets in te brengen, maar in deze functie ben ik in de positie om ballonnetjes op te laten en hoop ik een ingang te vinden. Met instanties als Stichting Lezen en het Nederlands Letterenfonds, maar ook bijvoorbeeld de CPNB en SSS achter me, moet er iets te doen zijn. Alle media zijn goed, ook landelijke dagbladen, radio en sociale media.'

Nog andere ballonnetjes die je wilt oplaten?

'Je zou bijvoorbeeld een reclamecampagne kunnen starten. Niet door volwassenen, maar door kinderen. Als je hen erbij betreft, zullen ze de boodschap zelf bedenken. Dat werkt beter dan wanneer je die als volwassenen oplegt. Die campagne zou je in de vorm van een wedstrijd kunnen gieten, compleet met sponsors en reclamebureau: wie bedenkt de beste reclame? De winnaar mag zijn idee uitwerken, samen met een professioneel bureau. Als je dat landelijk kunt trekken heb je een enorm bereik, fantastisch toch?'

Tijdens de kinderboekenbeurs in Bologna dit voorjaar heb je een aantal kinderboekenambassadeurs uit andere landen ontmoet. Brachten zij je nog op ideeën?

'Die van Australië vond ik heel goed. Zij zei: stel dat er een magisch elixer bestaat waar je IQ-punten slimmer van wordt. Zou je dat dan innemen? Alle kinderen die ze die vraag stelde antwoordden ja. Nou, zei ze, dat elixer bestaat – het heet lezen. Dat idee heb ik meteen van haar gepikt, alleen ga ik het niet lezen noemen, maar drukinkt. Voorschrift: een paar keer per dag innemen.'

Ga je je eigen boeken inzetten als ambassadeur?

'Nee, die staan daar los van. Maar mijn boodschap zal wel zijn dat je al snel bij non-fictie uitkomt als je kinderen wilt bereiken die niet van lezen houden. Die kinderen hebben namelijk niet de rust om uren met een spannend verhaal op de bank te zitten. Met non-fictie kunnen ze lezen over hun favoriete onderwerp, of dat nu Ajax is, dieren of de Etrusken. In elke alinea worden ze beloond met feitjes die ze interessant vinden. Zeker als die met humor worden gebracht moedigt dat aan tot verder lezen. Op die manier gaan kinderen beter lezen, soms zo goed dat ze ook een ander soort boeken dan non-fictie zullen pakken.'

De kinderboekenambassadeur wordt aangesteld door het Nederlands Letterenfonds en Stichting Lezen. Jacques Vriens was in 2013 de eerste. Hij werd in maart opgevolgd door Jan Paul Schutten. De benoeming is voor twee jaar. Andere kinderboekenauteurs die in eigen land als ambassadeur optreden zijn: Eoin Colfer (Ierland), Malorie Blackman (Engeland), Jackie French (Australië), Johanna Lindbäck (Zweden), Francisco Honojosa (Mexico).

Kinderboekenweek over non-fictie

Tijdens de Kinderboekenweek 2015 staan natuur, wetenschap en techniek centraal onder het motto *Raar, maar waar!*. Op onderzoek uitgaan en te weten willen komen hoe de wereld in elkaar zit is een natuurlijke drijfveer van kinderen, aldus de Stichting CPNB die het evenement dit jaar voor de 61ste keer organiseert. De Kinderboekenweek vindt dit jaar plaats van 7 tot en met 18 oktober; Simon van der Geest schrijft het Kinderboekenweekgeschenk. Met de keuze voor non-fictie staan de schijnwerpers op een genre dat de laatste jaren een flinke ontwikkeling heeft doorgemaakt. Ook dit najaar verschijnen volop verrassende informatieve jeugdboeken. Zo maakte uitgeverij Nieuwezijs bekend dat het naast populairwetenschappelijke boeken voor volwassenen ook kinder- en jeugdboeken gaat uitgeven. Als eerste zullen verschijnen het *Proeffesboek* van Arno Verweij, *Het wiskundehondje* van Margriet van der Heijden (met verhalen over wiskunde en getallen), en *De minireuzenmierener* van Menno Steketee (over verbazingwekkende dieren). [A7]

kinderboekenweek.nl, nieuwezijs.nl

Filmplannen

Producent Joram Willink van BIND Film en regisseur Steven Wouterlood hebben de filmrechten gekocht van *Mijn bijzonder rare week met Tess* van Anna Woltz (Querido, 10+). Samen wonnen zij dit voorjaar een Emmy voor hun korte kinderfilm *Alles mag*. *Mijn bijzonder rare week met Tess* wordt de eerste bioscoopfilm voor Wouterlood. Aan de financiering van het project wordt gewerkt. Het boek gaat over de elfjarige Tess, die met haar moeder op Texel woont. Tess weet niet wie haar vader is, maar heeft in een oud reisdagboek zijn naam ontdekt. Met een list lokt ze hem naar hun vakantiehuisje.

Dutch FilmWorks en producent Paul Voorthuysen werken aan *Dummie de mummie en de sfinx van Shakaba*. In de sequel van de eerste goedbezochte bioscoopfilm *Dummie de Mummie* (bijna vierhonderdduizend bezoekers) gaan Goos en Dummie op zoek naar een geheimzinnig beeldje dat de mummie kan helpen net zo beroemd te worden als zijn vader. Julian Ras speelt weer de rol van Goos Guts. Katja Schuurman is toegevoegd aan de cast; zij gaat Simone van Rijn spelen, de vrouw die het geheim van de Sfinx van Shakaba bij zich draagt. [A7]

dummiedemummie.nl

Reisgidsen voor kinderen

- Uitgeverij Lannoo brengt in samenwerking met Lonely Planet de serie *Alles wat je altijd al wilde weten* over verschillende Europese hoofdsteden, landen en werelddelen. De gidsjes zijn speels van opzet, bieden veel beeld en grappige thema's. Zo heeft het boek over Parijs hoofdstukken over spookstations, moderegels, carrouselridders en het 'Hondenparadijs Parijs'.

- Voor leergierige kinderen is de serie *Wat & Hoe Kids* leuke reisbagage. De reis- en taalgidsen bieden uitleg over taal, geschiedenis, cultuur en gebruiken. Nieuw dit jaar is *Jippie naar Engeland, Schotland & Wales!* met wetenswaardigheden over onder meer Britse graafschappen, Kanaalzwemmers, scones en Marmite.

- In *Draw Your Map* (Rotterdam, Amsterdam, Londen, Parijs, Barcelona en Rome) kunnen kinderen zelf aan de slag. Er is ruimte plekken uit de bezochte stad te tekenen en een eigen stadsplattegrond te maken. [A7]

Parijs. Alles wat je altijd al wilde weten, Klay Lamprell. Lannoo, € 9,95 (9+)

Jippie naar Engeland, Schotland & Wales!, Kitty van Zanten & Mireille Spaas. Kosmos, € 14,99 (9+)

Draw Your Map, Robin Bertus & Lisa van Galen. Link, € 9,95 per deel (9+)

Aidan Chambers op tournee

Aidan Chambers reist dit najaar langs verschillende pabo's. Op maandag 5 oktober is Chambers te gast op de pabo van Fontys Hogeschool te Veghel; woensdag 7 oktober reist hij naar de Katholieke Pabo Zwolle en Hogeschool Windesheim te Zwolle; en op vrijdag 9 oktober is hij op de Marnix Academie in Utrecht. Op alle vier locaties verzorgt Chambers een lezing over het spreken over boeken en brengt hij zijn theorie in een workshop in de praktijk. De bijeenkomsten zijn bedoeld voor pabo-studenten, pabo-docenten en genodigden uit het werkveld van de organiserende pabo's. Naast de bijdragen van Chambers zijn er ook workshops te volgen van andere specialisten kinder- en jeugdliteratuur. Chambers verwierf faam met zijn boeken *De leesomgeving* en *Vertel eens*, die al decennialang gebruikt worden als standaardwerken op het gebied van leesbevordering. Daarnaast is hij auteur van succesvolle young-adultromans. De tournee is een initiatief van Stichting Lezen en vormt onderdeel van een programma dat leesbevordering op de pabo moet gaan versterken. De organisatie is in handen van de deelnemende pabo's. [A7] [lezen.nl](#)

FOTO NICCOLO CARANTI

Kinderboekenvakanties

- Van 12 tot en met 14 juni organiseert Landal GreenParks in samenwerking met uitgeverij Unieboek/Het Spectrum en boekhandelsketen Bruna voor de tweede maal een Kinderboekenweekend op Landal Landgoed 't Loo. Tijdens dit weekend zijn verschillende schrijvers en tekenaars aanwezig, onder wie Marianne Busser, Ron Schröder, Jacques Vriens en Arend van Dam. Janneke Schotveld en Annet Schaap organiseren een Superjuffie-dierenquiz; Tosca Menten gaat samen met kinderen een Dummie de Mummie-ganzenbord maken.
- Simbo, dat is gespecialiseerd in kinder- en jongerenvakanties, biedt deze zomer *Dummie de Mummie*-zomerkampen aan. Kinderen gaan aan de slag met hiërogliefen lezen, een schatkaart ontcijferen, een mummie knutselen, Egyptische muziek luisteren en een mummiefeest vieren. Tijdens de zevendaagse variant is er ook een optreden van schrijfster Tosca Menten.
- Pharos Reizen heeft een *Dolfje Weerwolfje*-autoreis in het pakket waarin kinderen en ouders op eigen gelegenheid kunnen speuren naar het MeerMonster in Schotland. [A7] landal.nl/kinderboekenweekend, simbo.nl, pharos.nl

Senaatsleden over lezen

De stembus van de Nederlandse Kinderjury 2015 is gesloten. Nu is het de beurt aan de Senaatsleden om de tien genomineerde boeken te lezen en daaruit een eigen keuze te maken, die de Pluim van de Senaat krijgt. Waarom lezen zij graag?

Nisrine (11): 'Het fijne aan lezen is dat je helemaal in het verhaal kunt kruipen. Als je leest, is het net of jijzelf de hoofdpersoon van het boek bent.'

Vint (10): 'Ik houd van boeken waar je je goed in kunt verdiepen en verhalen waar je blij van wordt. Zelf vind ik de boeken van David Walliams het allerleukst, die zijn gewoon heel erg grappig.'

Ana María (9): 'Fantaseren is het allerleukste van lezen. Dan voelt het alsof je zelf helemaal in het verhaal zit. Daarom kies ik het liefst boeken met niet al te veel tekeningen, dan kan ik zelf bedenken hoe alles eruitziet.'

Niek (11): 'Als je net van sporten terugkomt en je gaat lezen, dan kun je daarna veel beter slapen. Een boeiend verhaal sleept je helemaal mee. Zo ontspan je, maar je leert ook nog eens veel nieuwe woorden, en dat is mooi meegenomen.' [A7]

De winnaars van de Kinderjury worden op 21 juni bekendgemaakt tijdens de Kinderboekenparade in het Kinderboekenmuseum in Den Haag.

FOTO GERLINDE DE GEUS

Het avontuur zit van binnen

FOTO SANDER NIEUWHUIS

OEUVREPRIJS VOOR MARTHA HEESEN –

‘Een oeuvre met een grote zeggingskracht,’ zo noemt de jury van de Theo Thijssen-prijs 2015 de twintig jeugdboeken die Martha Heesen sinds haar debuut in 1993 bij elkaar schreef. Wie in haar werk op zoek gaat naar karakteristieken vindt er genoeg: oude huizen met rommelige zolders, introverte kinderen, onhandige vaders, ingewikkelde zusjes, weglopende broers en treiterige nichtjes. En natuurlijk: uitvindingen, bejaarde vrienden, trouwe paarden, een hond – en één muis.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

Het oeuvre van Martha Heesen beslaat een bescheiden plank, maar de kinderen die je erin tegenkomt kunnen werelden vullen. Het zijn piekeraars, dromers en twijfelaars met veel fantasie en een grote binnenwereld. Ze heten Adam, Arend, Biezel, Carl, Coppe Hans, Jan, Loor, Nene, Petrus, Roelien, Staf, Sterre, Stoffel, Stazie of Toon, flappen er van alles uit en zijn nogal wijs en verantwoordelijk voor hun leeftijd. Roelien bijvoorbeeld, uit *Sterre en Joe* (1997), verstopt stiekem een bejaarde vriendin op zolder en sluipt op haar tenen door het huis, rondreddend met po's, warme maaltijden en kopjes thee. Petrus uit *Toen Faas niet thuiskwam* (2003) houdt na de dood van zijn moeder in zijn eentje het gezin draaiende en draaft als een hondje heen en weer tussen zijn terneergeslagen vader en zijn zwijgende broer, die na een nacht zwerven als een verzopen katje thuiskomt.

Weerbarstige buitenwereld

Meestal zijn ze een jaar of tien, elf, en zoeken ze naar een manier om zichzelf te kunnen zijn in een weerbarstige buitenwereld. Ze voelen zich onbegrepen, van hun plaats verdrongen, of worden gekoeioneerd door zeurderige tantes. Sommigen hebben een zusje dat alle aandacht opeist, zoals Stella uit *Mijn zusje is een monster* (2000), dat bloot door het warenhuis rent. Anderen hebben te lijden onder vervelende nichtjes, zoals Stazie in *Stekels* (2001), die zich groen en geel ergert aan twee venijnige krenten die haar leven binnen denderen en elkaar uitmaken voor ‘ftomme fukkelige fufje’. Ze verpesten de relatie met haar buurjongen, een in zichzelf gekeerde puber met koolzwarte ogen en een gebruiksaanwijzing. En zij zich maar uitsloven om hem weer ‘goed’ te krijgen.

Ouders

Hun ouders? Daar hebben ze weinig aan. Die zijn onhandig, overbezorgd, met zichzelf bezig of ze halen nichtjes of pleegkinderen in huis. Bij Adam uit *De laatste jongen* (1995) is de ouder-kindrelatie behoorlijk scheef. Adam werkt zich te pletter om zijn moeder bij te staan, die verdrinkt in de zorgtaak voor vier veeleisende tantes. Als laatste man

in de familie voelt hij zich verantwoordelijk voor zo'n beetje alles en voert hij in stilte gesprekken met 'de jongens', zijn dode ooms. De vader van Petrus uit *Toen Faas niet thuiskwam* bedoelt het best, maar hij is volstrekt onmachtig als het gaat om zijn kunstzinnige zoon Faas die niet wil praten en voortdurend wegloopt. Dus Peet kan het oplossen.

Grootouders

Vaak is het de generatie daarboven die veiligheid biedt. Loor uit *De Ijzeren Hemel* (2004) piept ertussenuit naar de timmerschuur van haar grootvader waar ze zichzelf kan zijn. Julia uit *Bajaar* (2011), heeft behalve het paard Bajaar ook haar Momo; een stugge, nuchtere vrouw, die er ondanks haar strenge hand en gemopper toch altijd is. Hans uit *Een held van klei* (1994) vlucht naar het atelier van Noor – een excentrieke keramiste met 'haar gekke hoofd met het dikke grijze haar dat ze zelf knipte, het rimpelige vel, de brede mond, volgesmeerd met lippenstift, de felle zwarte oogjes.' Ze zijn lang niet altijd gemakkelijk, die oudjes, en hebben behalve rimpels en geurtjes zo hun eigenaardigheden. Roeliens Ploon bijvoorbeeld, is veeleisend en soms ronduit manipulatief. Maar ze heeft een sterke troef: haar verhalen. Roelien is verslaafd aan de verhalen over Ploons paarden Sterre en Joe, die een magische aantrekkingskracht op haar uitoefenen. Alles wil ze doen, als Ploon maar vertelt.

Vervloekt

Heesen beschrijft al die complexe relaties met veel gevoel voor nuance en humor en in levendige dialogen. Haar kinderen zijn authentiek en enorm sensitief. Rufus, een van de pleegkinderen uit *Mijn broer, de nieuwe en ik* (2009), voelt zich 'beschermd' door Jozefien, een oude foto van het lievelingszusje van zijn grootvader dat al op haar tiende stierf. Staf uit *De vloek van Cornelia* (1999) rilt van de kille stenen vloeren van huize Cornelia, die hem doen denken aan een aquarium of een slagerij. Het huis kraakt en zucht uit alle spleten en kieren, en hij raakt ervan overtuigd dat 'Cornelia' is vervloekt door de oude bewoonster. Huizen, mensen, dieren – bij Martha Heesen heeft alles een geschiedenis. 'Ik leg graag de verbinding tussen vroeger en nu; ik kan er niet tegen dat alles zo is doorgeknipt,' zei de schrijfster daar ooit over.

Bloeddorst

Ondanks alle hobbeligheden blijven haar personages veerkrachtig en laconiek en bekijken ze de buitenwereld met verbazing. Ze hebben altijd hun binnenwereld om zich in terug te trekken. Daar kun je onbekommerd nadenken, afreageren en fantaseren. Stazie leeft zich uit op haar gramzels: kleidieren met gruwelijke klauwen en slag tanden. Die helpen enorm als je last hebt van 'bloeddorst' en op zoek bent naar een groot gat om voorgoed in te verdwijnen. Coppe uit *Watson, of hoe je een meisje verovert met 23 uitvindingen en 1 muis* (2007) doet in zijn eentje de meest fantastische uitvindingen: hij bedenkt een wakkermaakmachine, een vuilesokkenopraper en een muizenverdrijver.

Verbeeldingskracht

Het avontuur in de buitenwereld blijft meestal klein. Zo speelt *Biezel* (2014) zich af op een slingerweg met maar een paar huizen. Feitelijk gebeurt er weinig, behalve dat haar buurvrouw, die in de oorlog Duitse contacten had, door stenen gooiende kinderen wordt lastiggevallen. Maar in Biezels hoofd verdringt zich van alles. Het bos is verven van schimmen, dwaalgasten en 'woudspoken', ze voelt overal de aanwezigheid van Hilbrand-met-de-baard, Wratten-Eulalie en Frans-Jozef met zijn kolenschoppen van handen. 'Spooksels van een Biezelhoofd', zegt haar moeder. Bij Martha Heesen zit het echte avontuur van binnen – in levensechte kinderen met hoofden vol uitvindingen, verhalen en verbeeldingskracht. ●●●

Martha Heesen (1948) debuteerde in 1993 met *Het plan-Stoffel*. Ze kreeg drie jaar achter elkaar een Zilveren Griffel: in 2000 voor *De vloek van Cornelia*, in 2001 voor *Mijn zusje is een monster* en in 2002 voor *Stekels*. In 2004 ontving ze de Gouden Uil Jeugdliteratuur voor *Toen Faas niet thuiskwam*. Met *Bajaar* won ze de Gouden Lijst 2012. Dit najaar ontvangt ze de Theo Thijssen-prijs, een driejaarlijkse oeuvreprijs waaraan een geldbedrag is verbonden van 60.000 euro. De prijs wordt uitgereikt op donderdag 24 september op een feestelijke bijeenkomst in het Letterkundig Museum. Recente laureaten van de Theo Thijssen-prijs zijn Sjoerd Kuyper (2012), Ted van Lieshout (2009) en Peter van Gestel (2006).

Prikkels – De jeugd van tegenwoordig

DIGITALE WINNAARS & WETENSWAARDIGHEDEN – Wetenschappelijk onderzoek naar de werking van voorleesapps en prijzen voor de mooiste en beste digitale toepassingen voor kinderen: het digitale kinderboek is de kinderschoenen al lang ontgroeid.

DOOR EVA GERRITS

FOTO: CSABA PAULIK

Voorleesapp versus prentenboek

In april promoveerde pedagoog Zsófia Takacs aan de Universiteit Leiden met haar proefschrift getiteld *On-Screen Children's Stories: the Good, the Bad and the Ugly*. Zij deed daarvoor een literatuuronderzoek en maakte een samenvatting van 43 afzonderlijke studies. Daaruit bleek dat kinderen door bewegende illustraties, muziek en geluidseffecten meer begrijpen van een verhalende tekst en meer nieuwe woorden leren. Vooral bij taalzwakke kinderen was het effect duidelijk. Takacs: 'Bewegende onderdelen leiden de aandacht naar delen van de afbeelding die belangrijk zijn om het verhaal goed te begrijpen. Dankzij de multimedia-elementen kunnen taalzwakke kinderen verhalende tekst beter begrijpen. Op basis van taal alleen begrijpen zij het verhaal vaak niet, maar met alle extra non-verbale informatie slagen ze daar wel in. Begrijpen wat een "gebroken hart" is gaat makkelijker als er een treurig muziekje bij klinkt.'

Niet alle digitale extra's werken stimulerend. Takacs waarschuwt voor interactieve verhalen waarbij aanraking of verschuiving een effect sorteert dat geen of slechts zijdelings verband houdt met het verhaal. 'Dat leidt af en zorgt ervoor dat kinderen niet goed kunnen luisteren.' Interactieve onderdelen zijn wat haar betreft onwenselijk. 'App-designers en ontwikkelaars moeten er rekening mee houden dat multitasken – spelen terwijl ze naar een verhaal luisteren – voor jonge kinderen heel lastig is. Leraren en ouders dienen bij aanschaf zorgvuldig te kijken welke functies een voorleesapp heeft.'

Een digitale versie van *On-Screen Children's Stories: the Good, the Bad and the Ugly* is te raadplegen via deze link: <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/32791>

Roodkapje, een sprookje in 3D
Bekroond met: de Kameleon, voor het beste interactieve kinderboek
Geschiedt voor: kinderen vanaf zes jaar

Nieuwe versie van het klassieke sprookje. Door te kiezen bij de verschillende paden onderweg, krijgt het avontuur steeds een ander einde. Je kunt je laten voorlezen of zelf lezen, waarbij je kunt beslissen de tekst kort, iets langer of lang in beeld te laten staan. Tijdens het lezen en spelen komen er telkens blauwe stippen in beeld, die aangeven waar je moet tikken. De app is goed en simpel te besturen met één keer klikken of *swipen* (met de vinger over het scherm slepen). De app maakt geen gebruik van reclame en oogt dus rustig. Op de achtergrond speelt zich gedurende het verhaal vrolijke muziek af. De jury: 'Bij Roodkapje in 3D heb je het verhaal zelf in de hand. De frisheid en het enthousiasme van de makers is terug te zien in de app.'

Gottmer, voor € 4,99 te downloaden in de App Store

Heksje en Willem

Bekroond met: Media Ukkie Award, voor beste app voor nul- tot en met zesjarigen

Geschiedt voor: kinderen vanaf vijf jaar

Heksje is niet bang voor reus Willem. Met zijn bootje gaan ze door de wolken op weg naar Willems huis. Als lezer hoor en lees je niet alleen het verhaal, maar kan je ook bij iedere prent iets aanraken waardoor er iets gebeurt. De tekst kan gearceerd worden zodat het meelesen makkelijker wordt. Indien gewenst is uitleg beschikbaar waar je op kunt tikken in de illustratie. Ook staat de tekst bij elke illustratie geschreven. De jury: 'Deze app komt over als rustig, weldoordacht en optimaal aansluitend op de beleavingswereld van het jonge kind.'

Somoiso, voor € 1,99 te downloaden in de App Store

JorCademy.nl

Bekroond met: Gouden @penstaart, voor online content voor kinderen dóór kinderen

Geschied voor: iedereen vanaf tien jaar

Website die je leert programmeren, met behulp van YouTube-instructiefilmpjes van oprichter Nick Jordan (dertien jaar). Op zijn website legt Jordan het belang uit van programmeren voor kinderen.

Samengevat: 'Vroeger in de jaren tachtig had je computers die veel minder ontwikkeld waren dan

de computers van nu. Als je een spelletje wilde spelen moest je een spel inladen of opstarten met code. Daardoor kreeg je meer te maken met programmeren dan nu. Als je nu een spelletje wil spelen ga je gewoon naar internet, of je download een spel en je kan het gelijk spelen. De jeugd van tegenwoordig zal niet snel te maken krijgen met programmeren. Vroeger waren er ook veel meer mensen die zich inschreven voor informatica bij de universiteit. In de toekomst zullen er dus veel minder programmeurs zijn. Wie moeten dan de games maken die we zo leuk vinden?' Naast de stap-voor-stap-programmeerfilmpjes, vind je op JorCademy.nl besprekingen van handige programmeer-tools voor kinderen, links naar gerelateerde sites en kun je inloggen op het speciale JorCademy-forum. De jury: 'Passie en inzet spatten er vanaf! Veel up-to-date informatie, regelmatig vernieuwing en heel erg toegankelijk voor de lezers.'

JorCademy.nl

Het Muizenhuis

Bekroond met: de Gekko, voor de beste interactieve spin-off van een kinderboek

Geschied voor: kinderen vanaf vier jaar

Eindeloos dwalen door het huis uit de gelijknamige boekjes van Karina Schaapman. Op het startscherm kun je een van de vijf deuren openen, waarachter een interactief avontuur schuilt. Je kunt tikken op de muis om te horen wat hij wil zeggen of hem iets te laten pakken. De kleinsten kunnen luisteren naar de verhaaltjes en de muziek, de grotere kunnen op ontdekkingsreis door het huis. Julia stept van de trap en belandt in het ziekenhuis, met Sam leer je hoe de verschillende instrumenten klinken en kun je samen vioolspelen, je mag mee naar de bakker met z'n heerlijke koekjes en naar Sams optreden in het theater, en je kunt eindeloos door het huis heen dwalen en alles van dichtbij bekijken. Elke pagina heeft z'n eigen verrassingen.

De jury: "'Het Muizenhuis" geeft een goed beeld van het fysieke boek en laat het Muizenhuis tot leven komen!'

Rubinstein Publishing, voor € 2,99 te downloaden in de App Store

Peter en de Wolf

Bekroond met: Gouden @penstaart voor professionals, voor online content voor zes- tot en met twaalfjarigen

Geschied voor: kinderen vanaf vijf jaar

In 1936 componeerde Sergej Prokofjev het muzieksprookje 'Peter en de wolf' om kinderen iets bij te brengen over klassieke muziek. Een integraal te bekijken videoregistratie van een uitvoering door het Concertgebouworkest vormt de basis van de app. Alle personages worden door muziekinstrumenten vertolkt, de illustratie en verrassende animaties zijn ontworpen door Cristina Garcia Martin. Scholen kunnen zich registreren voor een gratis digibordversie met een educatieve module, met zes kant-en-klare lesbrieven waarmee docenten gedurende drie tot vier weken aan de slag kunnen met lessen over muziek en het symfonieorkest, maar er komen ook aspecten van wereldoriëntatie, drama en beeldende vorming aan de orde, en liedjes die thuis of in de klas gezongen kunnen worden. 'Peter en de wolf' is de eerste in een reeks educatieve apps die het Concertgebouworkest ontwikkelt voor kinderen van vijf tot twaalf jaar. De jury: 'Erg mooi gemaakt, een kunstwerkje! Klassieke muziek komt binnen, zo in de klas of in je kamer.'

Follow a Muse, voor € 4,99 te downloaden in de App Store.

Scholen kunnen de gratis digibordversie opvragen door hun gegevens te sturen naar info@followamuse.nl.

Mette (links), Shakira (midden) en Ashley (rechts)

Lezen om geraakt te worden

LEERLINGEN OVER DE WEDDENSCHAP – De Weddenschap is in vier jaar tijd uitgegroeid tot een succesvolle lees-campagne voor het vmbo. Tijdens het afgelopen schooljaar gingen 3500 leerlingen de uitdaging aan om binnen een halfjaar drie boeken te lezen. Het Wolfert Pro in Bergschenhoek leverde de meeste deelnemers: 206 van de 494 leerlingen van deze school gingen een persoonlijke weddenschap aan. Wat heeft het ze gebracht? Vijf leerlingen uit vmbo-2 vertellen.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

Shakira (14 jaar)

‘Ik heb me ingeschreven voor De Weddenschap met boeken uit de serie *Gone* en *De Hongerspelen*. Drie boeken lezen vind ik niet moeilijk, ik houd van lezen. Ik sport veel – ik rijdt paard, ik voetbal, ik snowboard – en als ik helemaal kapot thuiskom, rust ik van lezen weer uit. Mooie boeken kunnen me echt raken, vooral als een schrijver zijn gevoel erin heeft gelegd. Als ik lees, vorm ik in mijn fantasie een beeld van de wereld waarin het verhaal zich afspeelt. Veel boeken die ik mooi vind zijn verfilmd, zoals *Divergent*, *The Boy in the Striped Pyjamas*, *The Hunger Games* en *The Fault in Our Stars*. Vaak vind ik het boek beter dan de film. Een film is zo voor-geprogrammeerd, je ziet hoe een acteur het verhaal beleeft. Een boek heeft meer diepgang, veel meer details, en je beleeft alles zélf. Als uitdager bij De Weddenschap heb ik Toprak Yalçiner gekozen. Ze is bekend van *GTST*. Tijdens de campagne kreeg ik mailtjes van haar, waarin ze bijvoorbeeld schreef:

“Top! Je hebt je eerste boek uit. Nu door naar het volgende boek!” Je hoort alleen niets over de boeken die zij leest. Dat is wel jammer. Je hebt een deal met haar gesloten, dan is het leuk om ook een berichtje terug te krijgen hoe het met háár weddenschap gaat.’

Mette (14 jaar)

‘Natuurlijk heb ik meegedaan met *De Weddenschap* – maar die boeken had ik anders ook wel gelezen. Voor mij is lezen heel belangrijk. Ik doe het niet voor school, maar puur voor mezelf. Elke week een boek. Ik volg veel lezers en app met mensen uit de hele wereld over boeken. Ik ben lid van negen “fandoms” op Instagram, waar fans tekeningen en foto’s van hun favoriete boeken plaatsen. Ik houd vooral van series met veel avontuur en actie: *Harry Potter*, *The Hunger Games*, *Divergent*, *The Mortal Instruments*. Ik ben heel dyslectisch en aan het lezen op de basisschool heb ik slechte herinneringen. Lezen was iets wat moest, en ik kon het niet. Daardoor raakte ik gefrustreerd. Dat veranderde toen ik een jaar of elf was en ik in de boekwinkel voor het eerst helemaal zelf een boek mocht uitzoeken. Ik koos *Ik zal er zijn* van Holly Goldberg Sloan, en voelde al door de kaft heen: dit is een bijzonder boek dat ik écht graag wil lezen. Voor het eerst had ik een connectie met een boek, en gaf ik om de personages. Boeken kunnen zo mooi geschreven zijn! Als ik lees, vergeet ik mijn dyslexie, ik zie mezelf in het verhaal. Als iemand veel verdriet voelt, dan voel ik dat ook, en als er een karakter doodgaat, dan kan ik daar echt om huilen.’

Tim (links) en David (rechts)

David (14 jaar)

‘Ik vind het wel wat, die Weddenschap, want ik lees niet veel. Ik zit vaker op de computer, vooral om te gamen. Ik ben niet heel goed in Nederlands en door te lezen leer ik meer woorden, dat is handig voor school. Meestal heb ik geen zin om in een nieuw boek te beginnen, maar als ik er dan eenmaal in zit, dan gaat het wel. Toen De Weddenschap begon zijn we met de klas naar de mediatheek gegaan. Daar zagen we een filmpje. Je kon boeken kiezen en ook een uitdager. Ik heb Klaas van Kruistum gekozen, omdat ik die ken van *Checkpoint*. Ik heb uiteindelijk twee van de drie boeken gelezen: *Boy7* van Mirjam Mous, zij kwam bij ons op scholenbezoek en daarom moesten we dat boek toch lezen. En ik heb een boek uit *De Grijze Jager*-serie gelezen. Dat speelt in een middeleeuwse wereld en er zit veel actie in, dat vind ik mooi. Of ik meer ga lezen door De Weddenschap? Dat denk ik niet. Ik heb altijd wel iets leukers om te doen.’

Ashley (15 jaar)

‘Ik lees best graag, maar ik kom er niet altijd aan toe. Ik heb vier verzorgpony's en naast school is dat heel druk. Vanwege mijn dyslexie kan ik ook niet te lang lezen. Na een halfuur dansen de letters voor mijn ogen. Daarom kies ik nooit te dikke boeken. Pas in groep 7 van de basisschool ben ik lezen leuk gaan vinden. Dat kwam doordat ik tweede werd met een voorleeswedstrijd op school. Ik ontdekte dat ik het leuk vond om voor te lezen, en begon ook zelf te schrijven. Daarvoor las ik vooral paardenboeken, over het werk op de manege en zo. Op school had ik er geen zin in, ik hoorde te vaak dat het moest. Daarom vind ik het fijn dat je bij De Weddenschap vrije keuze hebt. Alleen dan is lezen leuk. Ik heb me ingeschreven met *De kloof* van Marian Hoefnagel. Dat is makkelijk geschreven, maar er zit veel energie in. Het gaat over een jongen van zestien die in Zuid-Amerika in een kloof valt en

zijn geheugen kwijtraakt. Langzaam kom je achter het geheim van de botten die daar liggen opgestapeld en de stam die daar woont. Mijn tweede titel was *De ontsnapping van Rafal* van Christine Linneweever, een paardenboek. Ik houd van verhalen met een zielige wending.’

Tim (14 jaar)

‘Lezen vind ik niet echt leuk, maar het doel van De Weddenschap is wel goed. Van lezen krijg je een grotere woordenschat, en dat kan ik goed gebruiken, want ik ben dyslectisch. Ik denk dat ik minder graag lees, omdat het best wel langzaam gaat. Dan kom je er niet echt in. Op school hoef ik niet te lezen, want alle lesstof wordt voorgelezen door de computer. Ik heb me ingeschreven met *Vals spel* van Mirjam Mous, *De Hongerspelen* van Suzanne Collins en de biografie van Steve Jobs. Die heeft een speciaal leven gehad, dat vind ik interessant. *De Hongerspelen* vind ik een geweldige serie. Ik heb alle boeken gelezen, het eerste deel zelfs vier keer. Dat is echt een meeleefboek. Van al dat vechten krijg ik een kick, dat hebben jongens gewoon. Dat er personages doodgaan, hoort erbij. Dat maakt het spectaculairder om te lezen.’ ●●● [lezen](#)

De volgende editie van De Weddenschap gaat van start op 12 oktober 2015 en eindigt op 10 april 2016. Leerlingen worden uitgedaagd door drie BN'ers om binnen zes maanden drie boeken te lezen. De uitdagers van De Weddenschap 2015-2016 zijn acteur Frank Lammers, zanger Brownie Dutch en blogger Teske. Scholieren die zich met de drie boeken van hun keuze aanmelden via de website maken kans op een prijs. Er zijn individuele prijzen te winnen, zoals een iPad, bioscoopbonnen, pretparkbonnen, boekverfilmingen op dvd en boekenpakketten. Leerlingen die meedoen aan De Weddenschap in klassenverband maken kans op een meet & greet met een auteur naar keuze. deweddenschap.nl

Gideon Samson: Gouden Lijst voor Overspoeld

Durfde je nog te hopen op goud nadat zilver twee keer eerder zilver was gebleven?

‘Ik probeer altijd maar zo rustig mogelijk af te wachten en me vooral niet al te druk te maken. De ene keer zit het mee, de andere keer misschien wat minder. Een boek wordt ook niet ineens “beter” als het is bekroond. Tegelijkertijd is de Gouden Lijst natuurlijk een schitterende erkenning en zijn Julius en ik er buitengewoon blij mee.’ *Mogen wij al weten of het kind in het boek echt van Julius is of echt uit het hoofd van Gideon komt?* ‘Overspoeld is geen exacte weergave van de werkelijkheid. Julius heeft mij zijn verhaal verteld en ik heb daar fictie van gemaakt. Soms lees ik stukken uit het boek en dan denk ik: is dat nou echt of heb ik het later bedacht? En vaak heb ik dan – tot mijn eigen vreugde – geen enkel idee meer.’ *En nu: ben je al bezig met iets nieuws? Tipje van de sluier?* Tijdens een onvergetelijke zomer ontdekken drie kinderen ieder op hun eigen manier wie ze zijn. *Eilanddagen* is een zinderend verhaal over liefde en vriendschap dat voor het eind van dit kalenderjaar zal verschijnen.’ [JA] [Lezen](#)

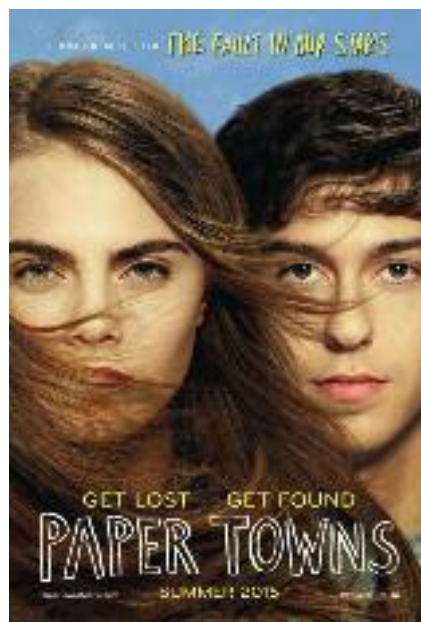
Overspoeld, Gideon Samson & Julius 't Hart. Querido, € 14,99 (12+)

Verfilming John Green 2: Paper Towns

De raadselachtige Margo Roth Spiegelman uit John Greens YA-boek *Paper Towns* (2008) wordt in de film gespeeld door het Britse topmodel Cara Delevingne. Na het succes van *The Fault in Our Stars* is nu ook Greens roadtrip van een stel tieners dwars door Amerika op zoek naar hun verdwenen schoolgenootje verfilmd. Vanaf 30 juli draait *Paper Towns* in de Nederlandse bioscoop. De andere hoofdrol, die van Margo's buurjongen Quentin, wordt gespeeld door Nat Wolff, in *TFIOS* te zien als Isaac.

John Green is dit keer zelf coproducent van de film. Voor het scenario werden dezelfde schrijvers benaderd als die van *TFIOS*. Saillant detail: zij besloten de Sea Worldscène uit het boek niet in de film op te nemen. Sinds de documentaire *Blackfish* (2013) over orka's in gevangenschap geniet het themapark in Florida een slechte naam. Uit angst voor kritiek – en teleurstellende opbrengsten aan de kassa – werd de boekscène geschrapt. Niettemin kijken fans uit naar de film: de trailer werd al bijna negen miljoen keer bekeken. [JA]

Paper Towns, John Green. Lemniscaat, € 14,95 (13+)

Zomerlezen

Wat lezen tieners deze zomer? Nou, de volgende titels bijvoorbeeld:

- Het is onze eigen Nederlandse *Fault in Our Stars*, maar misschien wel waarachtiger, omdat *Het kankerkampioenschap voor junioren* (Querido, 12+) echt gebeurd is. Edward van de Vendel diepte-interviewde Roy Looman en schreef een eerlijk, heftig en indrukwekkend portret van een tiener die kanker kreeg én overwon.
- Ook Mark in *Naar de top*, het debuut van de Amerikaan Dan Gemeinhart (Lemniscaat, 12+), is ziek. Ziek in de zin van: ziekenhuizen, nare behandelingen en misschien nooit meer beter worden. Maar Mark wil een berg beklimmen – al is het het laatste wat hij doet. Zonder iemand van zijn plan te vertellen vertrekt hij, samen met zijn hond. De Amerikaanse pers is alvast laaiend enthousiast.
- *Trash* won de Gouden Lijst en kreeg z'n eigen film, nu is er een nieuw boek van Andy Mulligan (Gottmer, 12+, verschijnt juli). In *Liquidator* ontdekt een stel kinderen dat een frisdrankfabriek Afrikaanse kinderen gebruikt als proefkonijn. Opnieuw een geëngageerde jeugdroman van een meeslepend schrijver, dit keer verpakt als misdaadverhaal. [JA]

Nieuwe Benny Lindelauf

Vijf jaar geleden verscheen de overrompelende oorlogsroman *De hemel van Heivisj*. ‘Het beste jeugdboek van de laatste vijf jaar,’ oordeelde *NRC*. Nu is er een nieuw boek van Benny Lindelauf, een gebeurtenis. Ook *Hoe Tortot zijn vissenhart verloor* speelt zich af tegen een oorlogsdecor, fictief dit keer; ‘de Grote Oorlogen’ waarin Tortot werkt als veldkok verwijzen niet naar bestaande veldslagen of brandhaarden. Tortot bekeert zich bovendien niet tot een van de strijdende partijen – hij werkt simpelweg voor wie aan de winnende hand is. Voor een deserterend jongetje zonder benen voelt hij weinig mededogen. Toch laat hij hem één nacht in zijn tent slapen. Met verstrekkende gevolgen.

Opvallend voor een 12+-boek: *Hoe Tortot zijn vissenhart verloor* is rijk geïllustreerd. Ludwig Volbeda, in 2013 een van de winnaars van de Fiep Westendorp Stimuleringsprijzen, voorzag het boek van zwart-wittekeningen in een verrassend eigenzinnige stijl. Een blik op ludwigvolbeda.nl maakt zeer nieuwsgierig naar Volbeda’s debuut als jeugdboekenillustrator. [JA]

Hoe Tortot zijn vissenhart verloor, Benny Lindelauf. Querido, € 19,99 (12+).

Verschijnt september.

Loseragenda

Meer dan een miljoen boeken zijn er verkocht van de *Leven van een Loser*-boeken. Voor de fans is er nu ook een agenda; een leuke vondst, want de avonturen van Bram Botermans spelen zich voor een groot deel af op school. De agenda staat vol tekeningen en tekstjes van *Loser*-auteur en -tekenaar Jeff Kinney en herinnert leerlingen zo elke dag aan de populaire serie – een slimme manier van leesbevordering. ‘Dit verbluffende staaltje technologie voorkomt huiswerkamnesie, slordigheid, haastige spoed, verveling, sociale chaos en geeft mogelijk röntgenogen (maar reken daar maar niet op). Met oneindige batterijduur meteen na de kassa te gebruiken,’ aldus de montere tekst op het omslag.

Deze maand is ook het negende deel in de serie verschenen: *Het leven van een Loser – flutvakantie*. Daarin gaat Bram Botermans op reis. Natuurlijk verlopen de dingen niet zoals ze zouden moeten verlopen. Rampen en misverstanden stapelen zich op totdat de chaos, op z’n Botermans, compleet is. [JA]

De Loseragenda, Jeff Kinney. De Fontein, € 14,99

Het leven van een Loser – flutvakantie, Jeff Kinney. De Fontein, € 14,99 (11+)

Emiel de Wild: Debuutprijs voor Broergeheim

Een Zilveren Griffel en de Debuutprijs van de Jonge Jury voor je eerste boek. Is één van beide prijzen je liever? ‘Vooral de combinatie is fantastisch. Waardering van critici én lezers.’ Heb je sinds verschijning van *Broergeheim* veel scholen bezocht? ‘Een stuk of tien. Meestal was het erg leuk. Leerlingen zijn geïnteresseerd, ook als ze het boek niet kennen. Ik vertel wat over het verhaal, lees voor en toon een soort *making of Broergeheim*, waardoor ze wat leren over het maken van boeken. Omdat ik ook theaterdocent ben, brengen de schoolbezoeken het schrijven en het voor de klas staan mooi samen.’ In juli verschijnt je tweede boek, *Wie ik ben*. *Ligt dat in de lijn van Broergeheim*? ‘Het is in dezelfde realistische stijl, maar geen brievenboek. En in *Broergeheim* volgde je een familielid van een dader, dit keer volg je een dader zelf.’ Was het lastig om te schrijven, na alle lof die je voor je debuut was toegezwaaid? ‘De prijzen staan bewust niet in mijn werkkamer. Ook de recensies zijn uit het zicht. Als ze me aan liggen te kijken, lukt het schrijven niet. Maar als ik eenmaal bezig ben, kan ik me gelukkig goed concentreren.’ [JA] [lezen](#)

Broergeheim, Emiel de Wild. Leopold, € 14,95 (12+)

Wie ik ben, Emiel de Wild. Leopold, € 14,99 (12+). Verschijnt juli

FOTO ENDER OZCATI

‘Straks vraagt die meneer, wat vind jij ervan?’

FOTO MERLIJN DOOMERNIK

INTERNATIONALE ALLURE – Hij is een soort Quentin Tarantino uit de polder, met zijn boeken vol *low life* criminelen, hun onderlinge geharrewar, de spitse nonsensdialogen en zijn verrassende plots. Met zijn debuut *Groene vrijdag* won Elvin Post (1973) als eerste debutant en jongste schrijver ooit de Gouden Strop, zijn tweede boek *Vals beeld* werd ervoor genomineerd. Daarna volgden *Geboren verliezers*; *Het 17de*, een geestig eerbetoon aan alle amateurvoetballers; *Roomservice*, waarmee hij de Diamanten Kogel won en onlangs *Dame blanche*, geïnspireerd op de stalker van Carice van Houten en tv-kok Nigella Lawson. Post over Amerika, de kracht van positief denken, Elmore Leonard en het plezier van een scholenbezoek.

DOOR EVA GERRITS

Wat wilde je vroeger worden?

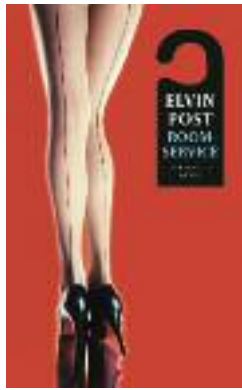
‘Profvoetballer, toen ik klein was. Ging niet door, te blessuregevoelig. Later werd ik uitgeloot voor journalistiek en ben ik de Frederik Muller Academie gaan doen [tegenwoordig Media, Informatie en Communicatie, eg]. Tijdens mijn stage bij literair agent Caroline van Gelderen heb ik het meest geleerd. Ging ik er meteen aan de afwas, “Hoeft niet!” riepen ze, maar ik wilde zo graag iets terugdoen. Op de Frankfurter Buchmesse ontmoetten we de literair agent van Stephen King, ’s avonds raakte ik met hem aan de praat over muziek – ik ben vernoemd naar jazzdrummer Elvin Jones. “Wat wil jij gaan doen?” vroeg hij. Ik, bleu en on-Amerikaans: “Géén idee.” Hij, prikkend in m’n borst: “*You’re going to be an agent.*” Ik kon bij zijn *agency* in New York komen werken, ben toen versneld afgestudeerd en vertrokken.’

Maar je werd schrijver.

‘In Amerika vinden ze voetballen iets voor meisjes, dus las ik boeken in mijn vrije tijd. Ik kwam vaak bij The Strand, een grote tweedehands boekhandel. Kijken of ze weer iets hadden van thrillerschrijver Elmore Leonard, hier bekend van verfilmingen als *Jackie Brown*, *Out of Sight* en *Get Shorty*. Zijn stijl heb ik echt bestudeerd, ik wilde weten hoe het werkte. Toen ben ik voor het eerst zelf gaan schrijven. Een toffe tijd, maar na een jaar wilde ik weer *back to the basics*, voetballen met vrienden op donderdagavond. Ik werd thrillerrecensent bij het AD, mocht voor hen Nicci French interviewen. Of ik zelf ook schreef, vroegen ze, ik noemde die oude stukken. Zij: “Stuur maar op!” Dat heb ik gedaan, ze reageerden heel positief. Via via kwam ik in contact met uitgeverij Anthos. “We gaan een boekje maken,” zei Tom Harmsen, destijds redacteur. Ik zal het nooit vergeten. [lacht:] Was het hele leven maar zo ongecompliceerd.’

Werd het schrijven van een tweede boek gecompliceerd, na het Gouden Strop-succes?

‘Nee, ik zapte al snel langs een documentaire waarin de historische kunstroof uit het Isabella Stewart Gardner Museum voorbijkwam, door dieven verkleed als politiemannen. Ze zijn nooit gepakt, de werken nog steeds onvindbaar. Ik verdiepte me in kunstvervalsing, verzamelde zoveel info – dat moest maar in een boek, vond ik. Dat werd *Vals beeld*. Mijn vervalser in *Vals beeld* is een goeie vent, ik vind het wel een mooi soort misdaad. In die documentaire vroegen ze zo’n omhoog gevallen rijke kerel die jarenlang een Matisse aan de muur dacht te hebben: “Wat heeft u ermee gedaan toen die nep bleek?” “Bij het vuilnis gezet natuurlijk.” Je vindt toch iets móói, al heeft een kind het gemaakt.’

Dame blanche

De vierendertigjarige Jane Raimy heeft het ogenschijnlijk uitstekend voor elkaar, met haar eigen kookprogramma en miljoenen op de bank. Toch is ze niet gelukkig. Haar relatie is stukgelopen en ondanks stijgende kijkcijfers is haar show niet naar haar zin. Dan verschijnt Jerry Lauper, een psychopatische ex-gevangene die zweert bij het boek *De kracht van opbouwende gedachten*. Hij is verliefd op Jane en vast van plan erachter te komen of dat wederzijds is.

Ambo | Anthos, € 19,99

Waar komt je inspiratie vandaan?

‘Al mijn boeken spelen in Amerika. Mijn beelden komen via Amerikaanse films, er is iets in het geografische daar, dat gevoel van onbegrensde mogelijkheden... Zo’n snelweg, met een McDonalds, Kentucky Fried Chicken, dat staat op mijn netvlies. Bij het schrijven van *Geboren verliezers* heb ik me laten inspireren door *The Wire*, vond ik toen een top-misdaad-serie.

In *Dame blanche* is een boekje getiteld *De kracht van opbouwende gedachten* het lijfboek van psychopaat Jerry Lauper, een van de hoofdpersonages. Een ironisch accessoire; in werkelijkheid geloof ik ook echt in de kracht van positief denken. Narigheid verdwijnt er niet door maar je kunt je er minder door laten dicteren. Niet elke dag is perfect, of zeggen je kinderen dat je de beste papa van de wereld bent. Je kunt wel het beste doen wat in je vermogen ligt. Daar hoort ook bij dat je zegt, vandaag was minder maar morgen komt het weer. Jezelf vergeven in plaats van op je kop zitten. Ik was benieuwd hoe een boekje met dit soort zinnetjes zou uitpakken in de handen van een criminele psychopaat.

Trouwens, dat Rocky, een obese crimineel in het boek, zijn pizza door de blender haalt omdat hij denkt dat hij daardoor minder calorieën binnenkrijgt, is ook een sterk overdreven versie van een bestaand iemand die zijn eten probleemloos wilde verorberen. Altijd vinden bestaande dingen een weg in m’n boeken.’

Wat is een typisch Elvin Post-boek?

‘Ik weet precies wat ik aan het doen ben als ik schrijf, maar m’n eigen boeken typeren... “Thriller” vind ik een moeilijk woord. Het belangrijkste vind ik dat het vermakelijk is, fijn om te lezen. Nagelbijtend spannend hoeft niet per se. Zelf denk ik eerder aan films als *The Big Lebowski*, waar ik keihard om moet lachen. Of aan de woorden van de band Coldplay: “Wij willen klinken als U2,” – klinken als Elmore Leonard vind ik een absolute eer. Zo goed als hij word ik nooit, weet ik. Het werd wel door critici gezegd over *Groene vrijdag*; *Vals beeld*, wat misschien wel mijn spannendste boek is; en *Roomservice*, waar ik vooral trots op ben vanwege de kloppende personages: hun rol in het verhaal én hun psychologische achtergrond die niet wordt verteld, en – heel belangrijk in een boek – hun

namen: Larry, locatiescout voor pornofilms; Bud, aan lagerwal geraakte porno-acteur; zijn collega Werner, een Oost-Duitser met heimwee.

Pas als de namen van mijn personages kloppen en ik ze hoor praten, begin ik met een nieuw boek. Vaak midden in een dialoog. Om spontaan zo ergens in te kunnen vallen, moet je eerst de karakters goed kennen. Tussen die spontaniteit en dat denkproces zit altijd een spanningsveld, onder andere dat maakt het schrijven van een boek zo’n chaotisch proces.’

Aan welke nevenactiviteit als schrijver beleef je het meeste plezier?

‘Het leukste wat ik heb gedaan was een scholenbezoek. Vroeger dacht ik zelf bij gastdocenten: weer een uur niksen. Je moet leerlingen iets laten doen, al is het maar omdat ze denken: straks vraagt die meneer, wat vind jij ervan? Ik koos de film *Out of Sight*, met George Clooney en Jennifer Lopez. Dan hebben die leerlingen in elk geval iets om naar te kijken, dacht ik, als minimaal haalbare. Met behulp van *Story* van Robert McKee – de bijbel voor iedere schrijver – had ik vooraf een paar scènes gedeconstrueerd, en ik vroeg waarom we bepaalde dingen te zien kregen, welke informatie daarin school, over de personages, het verloop. Ze kwamen enthousiast met goede antwoorden en leerden zo iets van de manier waarop een narratief werkt. Ik kon merken dat ze het allemaal leuk vonden, net als ik. Na afloop vertelde de lerares dat de jongen die de meeste vragen beantwoordde, normaal gesproken verschrikkelijk vervelend kon zijn. Ze had hem nog nooit zo gepassioneerd en betrokken gezien. Toen dacht ik, ik moet hier meer ruchtbaarheid aan geven, het lijkt me heel leuk als daar meer van komt.’

Je volgende boek?

‘Voor het eerst werk ik nu met iets als een schema, houd ik de lezer in gedachten en speelt het verhaal in een fictief plaatsje. Er is een misdaad gepleegd maar de lezer weet aanvankelijk niet wat er precies is voorgevallen, wie het heeft gedaan. Mijn uitdaging: genoeg laten gebeuren waardoor de lezer blijft gissen en met de personages wil blijven meegaan. Het ergste wat er kan gebeuren? Dat het een slecht boek wordt. Tja. Ik kan altijd ander werk zoeken.’ ●●●

FOTO GERLINDE DE GEUS

Jaap Robben: Dioraphte Literatour Publieksprijs voor Birk

‘Birk is nu officieel een bestseller,’ berichtte je in maart op je weblog. Een verrassing? ‘Ja, zeker. Een boek leeft doorgaans niet zo lang in de boekhandel. Dus toen het in januari terug ging lopen, had ik totaal niet verwacht dat het toch nog zo’n vlucht zou nemen.’ Sinds de verschijning kwam het boek steeds op een nieuwe manier in de publiciteit. Wat was het mooiste moment? ‘Eigenlijk de hele stroom van foto’s, lezersreacties, recensies, versierde etalages van boekhandels, de boekhandelsprijs was een enorm compliment, vertalingen... Kortom, veel mooie momenten.’ In je schrijven streef je naar grenzeloosheid, zei je eerder in Lezen. Wat komt er na Birk – iets grensverleggend? ‘Grensverleggend weet ik niet, maar op dit moment ben ik geconcentreerd aan het schrijven en schaven aan een prentenboekenreeks die ik aan het maken ben met tekenaar Benjamin Leroy. We maken iets voor heel jonge lezers. Het gaat Suzie Ruzie heten en verschijnt in het voorjaar van 2016. Maar dat is eigenlijk nog geheim...’ [JA] [lezen](#)

Birk, Jaap Robben. De Geus, € 19,95

Maand van het Spannende Boek

Juni is de Maand van het Spannende Boek. Dit jaar is het thema ‘Politie’; niet de dader maar de misdaadbestrijder staat centraal. Het geschenk, dat gratis wordt verstrekt bij besteding van tenminste € 12,50 aan Nederlandstalige boeken, is van Marion Pauw en heet *Grijs gebied*. Pauw debuteerde in 2005 en brak drie jaar later door met *Daglicht* waarmee ze de Gouden Strop won. Het boek werd in 2013 verfilmd en ook van Pauws boeken *Jetset* en *Zondaarskind* zijn de filmrechten verkocht. Van haar werk zijn inmiddels een half miljoen exemplaren verkocht. In juni maakt Pauw een uitgebreide tournee langs boekhandels en bibliotheken. Ook andere schrijvers van thrillers en misdaadverhalen toeren door het land, soms in gezelschap van politieagenten. Belangstellenden kunnen hun favoriete boekfragment menemen. Schrijver en agent vertellen dan precies waar de feiten ophouden en fictie begint. Kijk voor een overzicht van de activiteiten op de website. Daar is ook de boeken-tipper te vinden die leesadvies op maat verstrekt. [JA]

maandvanhetspannendeboek.nl

Eline Vere op toneel

‘Zedenroman over erfelijk belast meisje dat het noodlot niet nodig heeft om ten onder te gaan’ – zo typeert Pieter Steinz *Eline Vere* (1889). Louis Couperus schreef zijn debuutroman eind negentiende eeuw onder invloed van de Franse naturalisten die gefascineerd waren door wat milieu en erfelijke factoren met een mens doen. Couperus, die zou uitgroeien tot chroniqueur van het Haagse fin de siècle, was een groot dialogenschrijver die bovendien zeer scenisch schreef. Niet zo gek dat zijn werk regelmatig op toneel wordt gebracht. Ger Thijs mag zich met bewerkingen van *De stille kracht*, *Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan* en *De boeken der kleine zielen* inmiddels Couperus-specialist noemen. Dit najaar brengt hij *Eline Vere* in het theater. Thijs castte onder meer Oda Spelbos, die eerder in *De kleine zielen* te zien was, Nico de Vries, Marc Klein Essink, Nettie Blanken en Vincent Croiset. Hanne Arendzen, die ook in Arthur Japins boekbewerking *Vaslav* speelde, kruipt in de huid van Eline Vere. De voorstelling is te zien van 16 september tot en met 30 januari 2016. [JA]

hummelinckstuurman.nl

FOTO PIEK

Vrij Lezen in het mbo

Op maandag en donderdag tussen halftwaalf en twaalf is het stil in de gangen van START.Deltion. Het ROC in Zwolle leidt studenten op voor praktische beroepen, maar tijdens die twee keer dertig minuten in de week houden de studenten zich daar even niet mee bezig; dan lezen ze. Het initiatief kwam enkele jaren geleden van docent Nederlands Frank Schaafsma, die ervan overtuigd is dat lezen kennis van de taal en de eigen schrijfvaardigheid positief beïnvloedt. Een goede leesvaardigheid acht hij van groot belang voor een succesvolle schoolcarrière en het kunnen deelnemen aan de maatschappij. Om die reden werd het tweewekelijkse halfuur Vrij Lezen ingesteld. In alle leslokalen wordt gelezen. Docenten fungeren als rolmodel en lezen zelf ook. Er is een bibliotheek samengesteld met boeken die aansluiten bij de beleving van de studenten. Zij kiezen hun eigen boek. Aan het Vrij Lezen zijn geen opdrachten of leesverslagen gekoppeld, de focus ligt op het vergroten van het leesplezier. Door een vaste leesroutine op te bouwen wordt tegelijk de strijd aangeboden met laaggeletterdheid. [iLezen.nl](#)

Het onderzoeksrapport is te downloaden via lezen.nl. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Stichting Lezen.

FOTO JÖRGEN KOOPMANSCHAP

Uurtje Literatuurtje

Acteur, presentator en zanger Joost Prinsen is een groot liefhebber van literatuur en haar makers. 'Wat een prachtige dichters en schrijvers heb ik mogen ontmoeten in mijn leven,' constateert hij zelf. 'Kopland, Mulisch, Wilms, Komrij, Hugo Claus, Ischa Meijer. Wat een prachtige dingen heb ik allemaal mogen lezen en voordragen in mijn leven. Slauerhoff, Nescio, Elsschot, Multatuli, Reve.'

Prinsen wil zijn herinneringen aan al die verzen, verhalen, schrijvers en dichters graag delen met het publiek. Afgelopen jaar tourde hij daarom voor het eerst langs de theaters met *Uurtje Literatuurtje*. Wegens succes gaat hij van 13 september tot en met 20 december opnieuw op tournee. Op zijn eigen meeslepende wijze zal hij de mensen vertellen over de boeken en schrijvers in zijn leven. 'Van het verhaal waarmee ik toelatingsexamen deed voor de Toneelschool in Amsterdam tot en met het laatste vers dat Harrie Bannink op muziek zette. Van mijn eerste ontmoeting met Mulisch tot en met mijn laatste met Willem Wilms. Misschien duurt het wat langer dan een uurtje. Dat zien we tegen die tijd wel weer. Tot ziens, hoop ik.' [JA]

hummelinckstuurman.nl

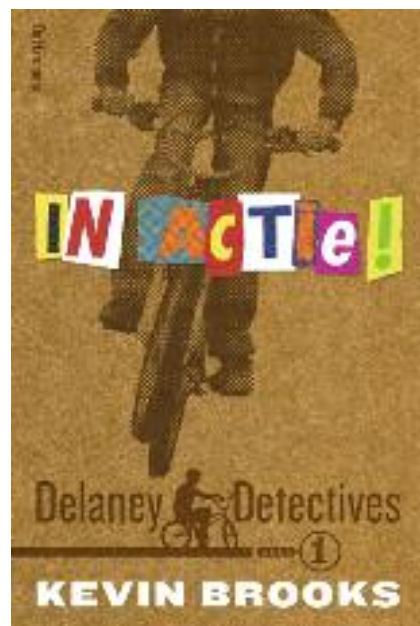
FOTO PIEK

Film by the Sea

Van 11 tot en met 20 september vindt in Vlissingen Film by the Sea plaats, het Zeeuwse film- en literatuurfestival met de focus op boekverfilmingen. Naast de vele literaire activiteiten is er de hoofdcompetitie waarin twaalf recente boekverfilmingen meedingen naar de Dioraphte Film- en Literatuuraward. Een jury van schrijvers, acteurs en regisseurs onder voorzitterschap van Adriaan van Dis bepaalt wie wint. Vorig jaar was dat *I won't come back* van regisseur Ilmar Raag. Daarnaast is er een jongerenjury van 25 Vlaamse en Nederlandse jongeren tussen de vijftien en achttien jaar die speciaal voor hen geselecteerde films beoordeelt en een winnaar kiest die de Youth Jury Award ontvangt. Ook buiten de competitie worden er tijdens het festival veel literatuurverfilmingen vertoond. Het grote publiek kan haar stem uitbrengen voor de CPNB Film- en Literatuurpublieksprijs. Verder worden er net als vorig jaar literaire lunches georganiseerd, waarbij auteurs voorlezen uit hun werk, gesprekspartner zijn aan tafel en signeren. Het volledige festivalprogramma is vanaf 1 september te vinden op de website. [JA]

filmbythesea.nl

Zomerhits

IN DE KOFFER – Met de zomer voor de deur is de zoektocht naar lekker leesvoer weer begonnen. Wordt het een serie of toch liever een ‘los’ boek?

DOOR JOUKJE AKVELD

Kinderboekenseries zitten vaak vol herhaling, clichés en stereotypes, schreef Rita Ghesquiere ruim dertig jaar geleden in *Het verschijnsel jeugdliteratuur* (1982). Als voorbeeld noemde ze *De vijf en Biggles*. Volgens haar school de populariteit ervan in de herkenbaarheid: series bevestigen kinderen in hun leesvaardigheid – ha, dit snap ik! Toch constateerde ook Ghesquiere al dat de ene serie de andere niet is.

Sinds 1982 zijn er alleen maar meer kwalitatief hoogstaande series verschenen. Reeksen die kinderen aan het lezen houden vanwege de bekende hoofdpersonen van wie je ongemerkt een beetje gaat houden, maar waarin plot, karaktertekening en taalgebruik niet eenduidig of zwart-wit zijn. J.K. Rowlings *Harry Potter* is misschien wel het beste voorbeeld. Onlangs verschenen in Nederland de eerste delen van drie nieuwe series die ongetwijfeld ook weer veel lezers zullen trekken.

De wilde heks

Lene Kaaberbøl is een Deense krimiauteur die ook kinderboeken schrijft. *De wilde heks – de vuurproef* is het begin van een fantasyreeks over de twaalfjarige Clara die door een ontmoeting met een kat ontdekt dat ze bijzondere gaven heeft. Clara's moeder reageert ontzet, zelf begrijpt Clara nauwelijks wat haar overkomt. Halsoverkop vertrekken de twee naar tante Isa, die net als Clara een wilde heks blijkt te zijn. Kaaberbøl komt wat slingerend op gang; gebeurtenissen lijken soms nogal willekeurig en de spanning laat op zich wachten,

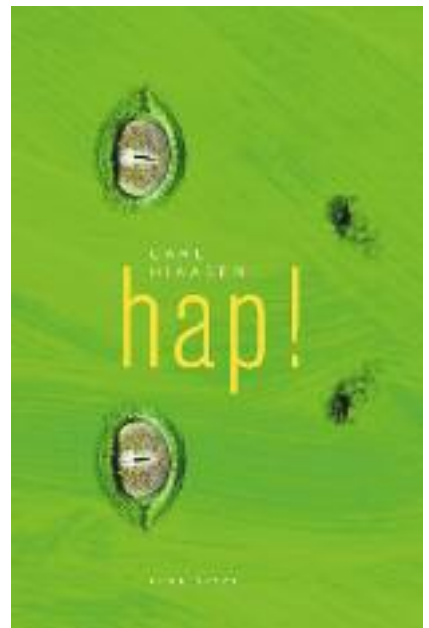
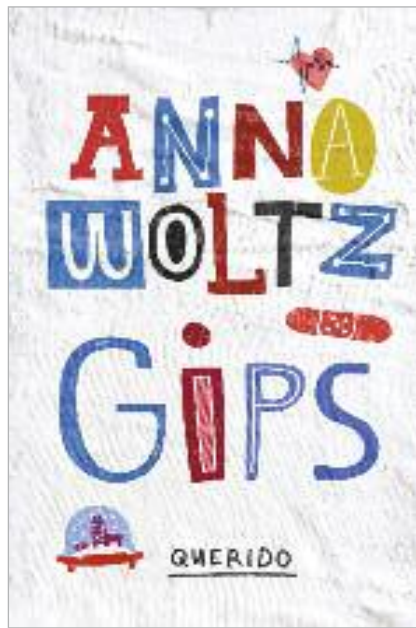
waardoor het boek niet helemaal evenwichtig is. Maar de natuurwereld waarin de wilde heksen zich begeven wordt overtuigend neergezet en het contact met de dieren is mooi. Goede kans dat de auteur in het tweede deel beter op dreef is, nu de eerste horde is genomen. Dat verschijnt in september.

Storm – het paard van een dollar

Lauren St Johns *Storm – het paard van een dollar* is een onvervalst paardenboek. Met roze op snee lijkt uitgeverij Gottmer zich vooral te richten op een publiek van meisjes; toch is *Storm* ook boeiend voor de jongenspaardengek. St John schreef wel het voor het genre geijkte liefdeslijntje, maar haar boek gaat verder dan de gemiddelde manege-romance. Casey Blue redt een verwaarloosd paard van de slacht en stort zich op een, volgens velen onmogelijke, droom: Storm klaarstomen voor het grootste paardrijdevenement ter wereld. Meisje en paard voelen elkaar vanaf de eerste ontmoeting aan, maar St John houdt haar verhaal realistisch. Casey bijt vele malen in het zand en er voltrekken zich meerdere rampen voor de twee het gerenommeerde wedstrijdterrein zullen betreden. Een happy end is er wel, maar met genoeg losse eindjes om nieuwsgierig te maken naar het vervolg, dat in september verschijnt.

In actie! Delaney Detectives

Kevin Brooks, bekend om zijn gitzwarte jongerenromans, richt zich met zijn *Delaney Detectives* op een wat jonger publiek. In het eerste deel verliest Travis, zoon van twee detectives, zijn ouders bij een auto-ongeluk. Travis twijfelt of het wel een ongeluk was en gaat op onderzoek uit. De lezer moet over leeservaring beschikken, want Travis gedraagt zich nogal wijs voor een dertienjarige en de hoe-

veelheid informatie die hij krijgt te verstouwen over geheime diensten, Al Qaida-operaties en de CIA vragen om enige voorkennis. Wie daar niet voor terugschrikt wordt meegezogen in een wervelende zoektocht naar schurken en de waarheid. Daarbij weet Brooks de lezer verschillende malen behendig op het verkeerde been te zetten. Dat de schuldvraag rond het ongeluk niet volledig wordt opgelost is natuurlijk bewust – zo wil je dat tweede deel volgend voorjaar ook lezen.

Spijkerzwijgen

Een nieuw deel in een serie kan kinderen tot lezen brengen, de schrijver zelf kan dat ook. Simon van der Geest heeft zich sinds zijn debuut in 2009 zo sterk gepositioneerd – twee Gouden Griffels, dit jaar schrijft hij het Kinderboekenweekgeschenk – dat hij een merk is geworden: lezers kijken uit naar de nieuwe Van der Geest. Die heet *Spijkerzwijgen* en speelt zich af in de Hollandse polder. Daar is Vonkie gedropt bij haar grootvader nu het tussen haar ouders niet meer zo botert. Meer dan een boek over echtscheiding is *Spijkerzwijgen* een verhaal over eieren zoeken in het weiland, peddelen door slootjes en een mysterieuze molen. Die laatste heeft te maken met opa's verleden dat vol geheimen zit. Vonkie is vastberaden ze boven tafel te krijgen. Van der Geest won met *Spinder* behalve de Gouden Griffel ook de Jan Wolkers Prijs voor het beste Nederlandse natuurboek. Met *Spijkerzwijgen* schrijft hij opnieuw liefdevol over het Hollandse landschap en de avonturen die daar op kinderen liggen te wachten.

Gips

Ook *Gips* van Anna Woltz – nog zo'n merkschrijver – gaat over scheidende ouders. 'Het allerstomste van al dit stomme gedoe is dat ik er zelf zo stom van word. Twee weken geleden was ik een doodgewoon meisje. En nu wil ik van mezelf scheiden,' mokt Fitz. Eén dag beslaat haar verhaal dat zich afspeelt in het ziekenhuis waar haar zusje met een afgesneden vingertopje belandt. *Gips* bevat alle Woltz-ingrediënten

waar haar lezers van houden: een bozige hoofdpersoon die het diep van binnen ook allemaal niet weet, een hartveroverend klein zusje dat grossiert in puntige oneliners, een knappe jongen die de vonken knetterend doet overslaan en een rampje dat tot zelfinzicht leidt. Woltz schrijft het op in heldere zinnen. Haar dialogen, die al goed waren, lijken per boek beter te worden. *Gips* kan zo worden verfilmd – ook dat zou een reden zijn voor kinderen om het te gaan lezen.

Hap!

Carl Hiaasen mag met *Hap!* in Nederland dan pas zijn tweede jeugdboek publiceren, zijn schrijfstijl heeft dat onweerstaanbare waardoor je wilt blijven doorlezen. Met goed gevoel voor overdrijving en slapstick situeert hij zijn verhaal in de moerassen van de Everglades waar waterslangen, vleermuizen en alligators op de loer liggen. Hoofdpersonen zijn Wahoo, zoon van een dierenworstelaar, maar net zo goed de ijdele presentator van een televisieprogramma over overleven in de wilde natuur, en Wahoo's aardige maar opvliegende vader. Met zichtbaar schrijfplezier laat Hiaasen de gebeurtenissen gierend uit de bocht vliegen. Dat de geloofwaardigheid daardoor enigszins in het gedrang komt, daar maalt de schrijver niet om. En door zijn aanstekelijke vertelwijze de lezer waarschijnlijk ook niet. ...

De wilde heks – de vuurproef, Lene Kaaberbøl. Lannoo, € 12,50 (9+)

Storm – het paard van een dollar, Lauren St John. Gottmer, € 15,95 (11+)

In actie! Delaney Detectives, Kevin Brooks. De Harmonie, € 15,- (11+)

Spijkerzwijgen, Simon van der Geest. Querido, € 14,99 (10+)

Gips, Anna Woltz. Querido, € 13,99 (10+)

Hap!, Carl Hiaasen. Lemniscaat, € 16,95 (10+)

Over Winnie de Poeh, strakke kaaklijnen en Reves laatste tv-interview

Journalist, presentator en schrijver Hanneke Groenteman was voorzitter van de Woutertje Pieterse Jury maar leest naar eigen zeggen te weinig. ‘Ik kamp met een eeuwig schuldgevoel.’

DOOR JOUKJE AKVELD

Doodgewoon

‘Na drie jaar juryvoorzitterschap van de Woutertje Pieterse Prijs zit mijn termijn erop. Jammer, ik neem met moeite afscheid. Vaak nam ik me voor de Nederlandse kinderliteratuur beter bij te houden, maar je gaat niet heel veel geld uitgeven aan kinderboeken als je er niet functioneel iets mee kan. Natuurlijk lees ik mijn kleinkinderen voor, maar de twee jongsten van vier en vijf hebben geen zin hele middagen met een voorlezende oma op de bank te zitten. Mijn kleinzoon weet bovendien dat ik een iPad heb, die wil dáár op, en mijn kleindochter heeft het liefst dat ik steeds dezelfde boeken voorlees: *Pluis is het zat* van Pêpê Smit en *Roodkapje*. Dit jaar heeft de Woutertje Pieterse Prijs voor het eerst met nominaties gewerkt. Dat was fijn, zo breng je meer titels onder de aandacht dan dat ene boek en journalisten hebben meer vlees om aan te kluiven. Van dat ene boek, *Doodgewoon*

van Bette Westera en Sylvia Weve, ben ik overigens zeer onder de indruk.’

De vergelding

‘Ik kamp met een eeuwig schuldgevoel, onder meer over wat ik lees – dat is naar mijn eigen maatstaven veel te weinig. Ik heb vrienden die ’s middags lekker gaan zitten met een boek, zelf heb ik daar de rust niet voor. Veel van mijn lees-energie gaat naar dingen die ik moet lezen voor mijn werk. Dat is leuk en ook weleens jammer. Bijvoorbeeld: een paar jaar geleden was Jan Siebelink te gast in *Sterren op het doek*. Dan lees ik een flink aantal van zijn boeken, niet alleen *Knielen op een bed violen*. Thuis liggen stapels waar ik niet aan toe kom, maar ach, die lees ik wel als ik ooit lang het bed moet houden. De laatste tijd lees ik liever non-fictie dan fictie, blijkbaar kan ik de fantasie van een ander er minder goed bij hebben momenteel. Mijn belangstelling is breed: ik ben begonnen in de biografie van Steve Jobs, die van Zlatan Ibrahimović ligt klaar. *De vergelding* van Jan Brokken vond ik een ontdekking, daarna ben ik ook ander werk van hem gaan lezen. Ooit heb ik Brokken in de uitzending gehad, maar door *De vergelding* ben ik hem pas echt gaan waarderen. En ik ben gefascineerd door de overleden filosoof René Gude.’

1939 Geboren in Amsterdam, dook onder tijdens de oorlog wegens haar Joodse afkomst | 1962-1973 Journalist bij *Het Parool* | ± 1988-1995 Presenteert *Ophef & Vertier* (radio) | 1995-2001 Presenteert *De Plantage* (tv) | 2003 Publiceert *Doorzakken bij Jamin*, gevolgd door *Dikke dame* (2006) en *Bestemming bereikt?* (2009) | 2007-november 2015 Presenteert *Sterren op het doek* (tv)

Cupido speelt kiekeboe

‘Ik kom uit een niet-religieus Joods gezin, meer PvdA dan Joods, als je dat zo kunt zeggen. Mijn vader zat in de effectenhandel bij een bank, mijn moeder was stenograaf bij *Het Parool*, door haar ben ik daar ook gaan werken. We waren lid van allerlei socialistische clubs en kochten de boeken van de Arbeiderspers. Upton Sinclair herinner ik me, en Pearl S. Buck. En *De bezetting* van Lou de Jong. Of ik die boeken las? Geen sprake van, ik kende alleen de ruggen uit de kast. Liever las ik *Gods geuzen* van Jan de Hartog. Afgaande op mijn dertienjarig brein zat daar een geweldige erotische seksscène in; ik heb dat boek met rode konen gelezen. Iedere week ging ik naar de bibliotheek. Voor een dubbeltje haalde ik de meisjesboeken van de Gebr. Kluitman – “gebber Kluitman”, daarmee zat je altijd goed. Ik vrat die boeken. Behalve de radio was de bibliotheek in die tijd het enige vertier, ik kon niet wachten tot ik er weer naartoe mocht. Favoriet was *Cupido speelt kiekeboe* van Nettie Koen-Conrad. Dat ging over een meisje op de meisjes-hbs dat verliefd wordt op de jonge directeur. Dat meisje was natuurlijk ongelooflijk knap met kastanjebruin haar dat op haar schouders golfde en zo’n dun taitletje – allemaal dingen die ik niet had. Hij had nog ergens een verloofde, een of andere brunette, maar kiest uiteindelijk voor haar. Ze zeggen wel dat jongens worden beïnvloed door het geweld in strips, maar wij meisjes zijn veel erger geïndoctrineerd met die verhalen over mannen met strakke kaaklijnen met wie het aan het eind allemaal goed komt.’

Winnie de Poeh

‘Later ontdekte ik *Portnoy’s Complaint* van Philip Roth. Dat pak ik nog weleens op. Het gaat over iemand uit een Joods milieu en is zo waanzinnig goed. Judith Herzbergs *Leedvermaak* vond ik ook prachtig; dat is gewoon mijn onderduikverhaal,

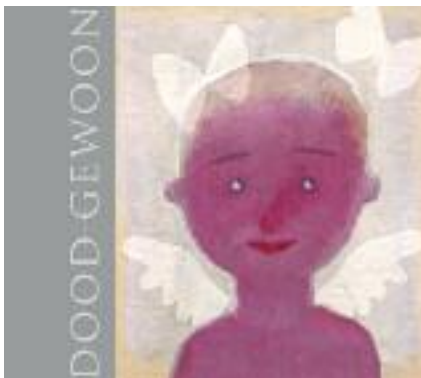
maar dan heel mooi opgeschreven. Een titel die ik daarna nog op cassette heb gekocht omdat ik hem zo goed vond is *Het leven in Lake Wobegon* van Garrison Keillor. Daarin worden de avonturen van de bewoners van een fictief dorpje heel geestig beschreven. Maar mijn meest favoriete boek ooit is een kinderboek, dat is *Winnie de Poeh*.’

Chaos en rumoer

‘Tegenwoordig zijn er allerlei kunst- en cultuurprogramma’s op tv, maar destijds was *De Plantage* de enige in z’n soort. We kregen weleens te horen dat het programma zo onkritisch was, maar als ik een boek of een film niet goed vond deed ik ’em liever niet. Ik wilde een fijne sfeer aan tafel, een kritische houding paste niet in zo’n talkshow over kunst. Eén keer heb ik me door m’n redacteur laten overhalen, dat was met *Chaos en rumoer* van Joost Zwagerman. Het boek was gebaseerd op het radioprogramma *Ophef & Vertier* dat ik had gepresenteerd. Joost was mijn opvolger en wilde zelf heel graag komen, al wist hij dat ik kritisch was. Ik vond het boek niet best en liet dat doorschemeren tijdens het gesprek. Helga Ruebsamen zat ook aan tafel en samen hebben we Joost een beetje zitten plagen. Het is inmiddels twintig jaar geleden, maar tussen Joost en mij is het nooit meer goed gekomen.’

Gerard Reve

‘Schrijvers vond ik vaak interessantere gesprekspartners dan acteurs. Met acteurs kon je het over het stuk hebben waarin ze speelden, maar meestal hadden ze dat niet zelf geschreven. Met schrijvers werd het meteen inhoudelijk, die zijn hun onderwerp. Achteraf bleek ik het laatste televisieoptreden van Gerard Reve te hebben gehad, die was toen al een beetje dement. Bij uitzondering filmde we op locatie, thuis bij hem en Joop Schafthuizen. Door een technisch mankement kon je mij wel horen maar zag je me niet. Je zag alleen die twee mannen en een kat die over tafel liep. Soms was Reve helemaal Reve, dan zei hij dingen als: “Arme mensen zijn dom anders waren ze wel rijk.” Maar soms was hij het ook even kwijt, vroeg hij aan Joop hoe oud hij eigenlijk was. Hij dwarrelde een beetje, het was heel kwetsbaar. Sommige mensen zeiden dat we het nooit hadden mogen uitzenden, maar er waren ook kijkers die het prachtig vonden.’ ●●●

'MIDDELEEUWSE CULTUUR IS VOLKOMEN WEIRD'

EEN KIJKJE IN HET ATELIER VAN MARCEL RUIJTERS – Hij is uniek in het Nederlandse stripkader en werkt al vijftientig jaar aan een consciëntieus oeuvre dat een brug slaat tussen beeldverhaal, grafiek en kunst, aldus de jury die Marcel Ruijters de Stripschapprijs 2015 toekende. Voorlopig hoogtepunt in zijn werk is de nog te verschijnen biografie in stripvorm over het leven van Hiëronymus Bosch.

DOOR ANNEMARIE TERHELL

Marcel Ruijters heeft een broertje dood aan het woord 'underground'. Vroeger was het misschien vooruitstrevend, nu suggereert het dat je een tuintje in stand houdt met een groot hek eromheen. 'De stripwereld is heel erg ludiek en rock-'n-roll, maar ik wil juist over dat hek heen. Grenzen verkennen,' zegt hij in zijn Rotterdamse atelier, dat hij deelt met andere striptekenaars, fotografen en kunstenaars. Toch raakt hij dat etiket niet zomaar kwijt. Vanwege zijn verwevenheid met het (underground)strip-tijdschrift *Zone 5300* wellicht. Of omdat hij gek is op skeletten, harige duiveltjes en grootorige *Blemmyae* – lugubere wezens zonder hoofd die zo uit de onderwereld lijken te zijn weggelopen.

Doodskoppen

Die liefde voor schedels zat er al jong in. 'Ik was zo'n jongetje dat was gefascineerd door dinoskeletten.' Vanaf een jaar of acht tekende hij strips en dat is nooit meer opgehouden. Via de schoolkrant belandde hij in de strip-scene, en maakte hij blaadjes die met behulp van de fotokopieermachine werden verspreid. Toen hij naar de kunstacademie ging, was zijn keuze al gemaakt – al liep hij daar niet mee te koop, want strips waren daar *not done*. 'Ik heb drie jaar rondgelopen om andere toestellen uit de speeltuin uit te proberen. Op groot formaat werken, bijvoorbeeld.' Intussen kwam hij in contact met scenaristen en striptekenaars uit allerlei landen met wie hij coproducties maakte via de post. Ook toen het stripboek zijn status als massamedium verloor en commercieel in een crisis raakte, heeft hij nooit anders gewild.

Houtgravures

Tegenwoordig maakt Ruijters middeleeuwse graphic novels, een nagenoeg ongebaand pad dat hij insloeg met *Sine Qua Non* (2005). Hij werkte daarin met een scraperboard-techniek op glad papier, zodat de tekeningen doen denken aan houtgravures. 'Ik zag parallellen: in de middeleeuwen waren kunstenaars ook anoniem en werden ze tamelijk slecht betaald. Ook perspectivisch klopt het niet altijd.' Ruijters besloot de middeleeuwse strip verder uit te diepen en verruilde zijn kraspen voor een penseel. In *Alle heiligen* (2013) werkte hij voor het eerst in kleur – een lang gekoesterde wens – en tekende hij humoristische heiligenverhalen waarin nonnen stoeien met duivels en demonen. 'Mijn plezier is om de lezer zelf te laten raden wat authentiek is en wat niet.'

Zondig? 'Nee hoor. In Maastricht ben ik opgegroeid met de kerk. Ik zie het als absurdisme op de lange baan; ik doe alsof ik van een andere planeet kom en probeer die heiligenverhalen onbevangen te lezen. De middeleeuwse kunst was volkomen *weird*. Weet je dat de strip eigenlijk een heel katholiek medium is? Plaatjes werden door de kerk gepropagandeerd. Dat zie je nu nog terug in de stripcultuur. In België leest een op de drie volwassenen weleens een strip, tegenover een op de veertig Nederlanders. De beeldcultuur is daar veel dieper geworteld.' ●●●

UIT: *The Tarot*

UIT: *Jheronimus Bosch*

Marcel Ruijters (1966) studeerde grafiek en schilderkunst aan de kunstacademie van Maastricht, maar is als striptekenaar autodidact. Hij debuteerde in 1984 met het verhaal *Slime Jerrycan* in *Coyote*. Daarop volgden strips als *Mandragora*, *Thank God It's Ugly*, *Onbegrijpelijke verhalen* en publiceerde hij diverse albums in eigen beheer: *Dr. Molotov* (1992-1997), *Roadkill* (2010) en de monster-serie *Troglodytes*. Sinds de oprichting in 1994 is Ruijters als redacteur verbonden aan *Zone 5300*, een periodiek over stripkunst. *Sine Qua Non* (2005) was zijn eerste middeleeuwse graphic novel, enkele jaren later volgde bij uitgeverij Oog & Blik *Inferno* (2007), dat is geïnspireerd op *La Divina Commedia*. Voor uitgeverij Sherpa ontwierp hij recent een spel tarotkaarten met een boekje *The Tarot*. Ruijters werkte vier jaar aan de stripbiografie *Jheronimus Bosch*, die in 2016 zal verschijnen ter gelegenheid van de vijf-honderdste sterfdag van de renaissancistische schilder.

ILLUSTRATIE PETER VAN HUGHTEN

ZET DIE RAMEN OPEN, HAAL

LEZERS WINNEN – Tijdens ‘De slag om de lezer’, een brainstormsessie op initiatief van Stichting Lezen op 18 maart, wisselden uitgevers en boekhandelaars ideeën uit over manieren waarop leesbevordering kan worden gestimuleerd. De boekhandel is de aangewezen plek om de liefde voor lezen uit te dragen – drie boekhandelaars aan het woord.

DOOR EVA GERRITS

Walter Jansen, boekhandel Jansen & de Feijter, Velp

‘Met de aanname dat er sprake is van ontlezing ben ik het niet geheel eens. We lezen niet minder en zijn ook niet minder geïnteresseerd in taal. Door de toenemende invloed van digitale technieken en sociale media lezen we wel anders, meer versnipperd. Mensen kunnen zich minder lang concentreren en zijn daardoor minder goed in staat lange teksten te lezen. Waar ik voor pleit: vooral dikke boeken blijven lezen. De focus van het ontlezingsdebat vind ik bovendien te eenzijdig gericht op jongeren. Het probleem speelt in alle lagen van de samenleving. Natuurlijk moeten we jongeren laten zien hoe leuk lezen is, maar ook volwassenen verdienen aandacht. De toon van het debat vind ik nu te bevoogdend, het is tijd om de ramen open te zetten. Organiseer lees- en voorleesfestivals, ook voor volwassenen – zij genieten daar net zo goed van. In onze winkel organiseren we regelmatig avonden met muziek en voorgelezen teksten waar genoeg volwassenen op af komen. Onlangs werd hier een lezing gehouden voor een groep ondernemers met als thema

‘verbinden’. Ik las ter gelegenheid een passage voor uit *In Babylon* van Marcel Möring, over het instorten van de Toren van Babel als gevolg van miscommunicatie. Een van de deelnemers mailde later om te vertellen hoe leuk hij dat vond, sinds de lagere school was hij niet meer voorgelezen. We hebben de sleutel in handen: literatuur en kunst zijn uitstekend middelen om anders tegen de werkelijkheid aan te kijken. We moeten laten zien hoe mooi literatuur kan zijn.’

Haal jongeren in huis

‘Wie goed kijkt, ziet dat de huidige jonge generatie juist ongelooflijk veel met taal bezig is, het gonst van de kwalitatief goede teksten. Jongeren drukken zich anders uit en bieden hun teksten op een andere manier aan: kijk bijvoorbeeld naar uitingen op sociale media, naar jongerenfestivals. Begin maart kwamen er tijdens het festival Ruimtekoers ruim honderdvijftig jongeren af op een bijeenkomst getiteld “Letterkunde”. Je moet het maar durven, zo’n titel voor jongeren in deze tijd – maar het leeft. In samenwerking met collega Hijman, Literatuurfestival de Wintertuin en alle grote podia in Arnhem organiseren we eind juni het festival Nieuwe Types. Gevestigde schrijvers worden op diverse podia in de stad gekoppeld aan opkomende talenten en aan nog onontdekt, jong lokaal talent van de Writers Academy Arnhem. Ik zou leesbevorderende instanties willen oproepen: haal jongeren in huis, betrek hen bij je plannen, ga niet steeds zelf aan het roer staan en hen vertellen hoe het moet. Ga uit van de kwaliteit die er is.’

Lenneke Gons, Boekhandel Los, Bussum

‘Het valt niet te ontkennen dat er sprake is van ontleding. Er komen minder mensen in de boekhandel, men heeft het vaak te druk om te lezen. Toch zal er een kentering komen, als ik met klanten praat merk ik dat het verlangen groeit naar het opzoeken van de rust met een boek. Wie al de hele dag achter de computer zit, pakt ’s avonds toch liever een echt boek dan een e-reader.

Door het organiseren van toegankelijke, laagdrempelige activiteiten willen we laten zien dat het leuk is in de boekhandel. Voor de jongste bezoekerjes van nul tot twaalf jaar is de toegang altijd gratis zodat ook mensen die weinig te besteden hebben, kunnen komen. We willen dat kinderen denken: bij Los is het fijn en ik mag er zo naar binnen. Gedurende de Kinderboekenweek is hier bijna elke dag wel een activiteit, daarvoor benaderen we zelf de basisscholen. Vaste prik is het vioolconcert van een oud-collega die vioolles geeft. Elk jaar studeert ze met haar leskinderen een concertje in. Van die opvoering krijg je de tranen in je ogen: die hele kleintjes die amper een viool kunnen vasthouden, de groteren die hen begeleiden.’

Lisa Fase, Java Bookshop, Amsterdam

‘Om als boekhandelaar leesbevordering te stimuleren, moet je in de eerste plaats zelf goed boeken lezen. Klanten hechten daar belang aan en hebben het snel door als je dat niet doet. Bovendien heb je die leeservaring nodig om enthousiasme over te brengen.

Als boekhandelaar en basisschooljuf voor groep zeven ben ik goed op de hoogte van het boekenaanbod én van wat er bij jonge kinderen leeft. Kinderen zijn eigenlijk altijd geïnteresseerd in boeken. Dat blijven stimuleren is de kunst, daar moet je flink je best voor doen. Tegen een kind zeggen: hier is een boek, ga maar lezen – dat werkt niet. Wat helpt, is ze ermee aan de slag laten gaan.

Kinderen die hier komen, hebben soms geen idee hoe ze een boek moeten uitkiezen. Ik reik dan drie titels aan, laat ze de voor- en achterkant bekijken. En ik betrek de ouders erbij. Samen doen is heel belangrijk. Bij ouderavonden probeer ik ouders bij de leesopvoeding te betrekken door hen te vragen bewust een boek voor hun kind uit te kiezen en het er na lezing samen over te hebben. Kinderen gaan die boeken echt lezen, ze willen daar graag hun best voor doen.’

JONGEREN IN HUIS

Nagels en buikbandjes

‘Voor middelbare scholieren organiseren we rond de zomervakantie een Back to School-campus. Om die groep de boekhandel binnen te krijgen doen we wel meer niet-boekgerelateerde dingen. Binnenkort komt er een nagelstyliste, bij wie meiden één nagel mooi kunnen laten versieren. Daar leggen we het boek *Nail Art* bij en andere titels die erbij aansluiten, zodat ze het gevoel krijgen: dit is mijn belevingswereld.

Wat we ook doen: middelbare scholieren laten kiezen uit onze voorraad leesexemplaren van pas verschenen boek. Als ze daarna een nieuw boek komen halen, vragen we hun een buikbandje te maken voor het eerder gekozen leesexemplaar, met daarop hun naam, leeftijd en mening. Boek met buikbandje komt duidelijk zichtbaar boven op de stapel. Het is helaas lastig om die leerlingen vast te houden, juist vanaf een jaar of veertien haken ze als lezers vaak af. Toch zijn er altijd wel één of twee die overblijven.

Soms vragen boekenwormen vanaf een jaar of zeventien of ze bij ons kunnen komen werken. Dat kan, mits ze hun cv sturen, vergezeld van een lijst met tien favoriete titels en een motivering waarom ze dat mooie boeken vonden. Ze moeten meer kunnen overbrengen dan ‘het was leuk om te lezen.’ Of kinderen daadwerkelijk graag terugkomen naar onze boekhandel? Laat ik een voorbeeld noemen: een klant kwam hier regelmatig over de vloer vanaf haar zwangerschap. Haar dochter heb ik nog door de kinderboekjes heen geholpen; zij komt nu hier met h  r kinderen.’

Film is geen boek

‘Ouders vinden het soms ook moeilijk een boek te kiezen. Dan komen ze met hun kind in de winkel iets uitzoeken voor een boekbespreking en kopen bijvoorbeeld zo’n duur deel van Geronimo Stilton uit de *Fantasia*-reeks. De intentie is goed: samen met je kind een mooi boek kopen – die boeken hebben bovendien grote groepen kinderen aan het lezen gekregen – maar voor een boekbespreking is het niet geschikt. Of neem de ouder die voor zijn kind van tien vraagt om *Een weeffout in onze sterren* van John Green, en er trots bij vertelt dat zijn kind “dat heus al kan lezen”. Die trots is begrijpelijk en de verfilming was natuurlijk een enorme hit, maar het boek past niet bij de belevingswereld van een kind van die leeftijd.

De invloed van films op kinderen is trouwens enorm. Maar de film gezien hebben, is niet hetzelfde als het boek aankunnen. Dat gaat nog weleens mis bij de *Harry Potter*- en de *Hongerspelen*-reeks: kinderen willen die boeken hebben en haken vervolgens af omdat de boeken rijker, taliger en dus veeleisender zijn dan wat de films laten zien.

Het hoeft ook weer niet altijd hoogstaand te zijn, als kinderen maar aan het lezen slaan. Op een gegeven moment moeten ze natuurlijk wel een slag maken, maar dan moet er eerst een begin zijn. Daarna kunnen ze leeskilometers maken.’ ●●●

UITGELICHT – ZOMER 2015

FOTO JÖRGEN KOOPMANSCHAP

Onderzoek lees- en literatuuronderwijs

Stichting Lezen is bezig met een grootschalig onderzoek om de stand van zaken rond literatuuronderwijs in Nederland in kaart te brengen. Met de resultaten kan zij het voortgezet onderwijs (havo/vwo) nog beter bijstaan op het gebied van lees- en literatuuronderwijs.

Lezen uw leerlingen? Doen ze dat met plezier? En (hoe) hebben docenten Nederlands daar invloed op? Het invullen van de vragenlijst duurt zo'n dertig tot veertig minuten. Surf naar de website van Stichting Lezen, vertel over uw lees- en literatuuronderwijs en maak kans op een van de vier boekenbonnen van € 25,-.

>>> lezen.nl

**VADERS
VOOR
Lezen**
2014 • 2015

Vaders lezen voor

Wat lezen vaders voor? Hoe doen ze dat en hebben ze vaste voorleesrituelen? In het kader van de Vaders Voor Lezen-campagne interviewt de Leescoalitie om de week een bekende of minder bekende vader over zijn ervaringen met voorlezen. De verzamelde interviews zijn te vinden op de campagne-website, met bijdragen van onder anderen Leo Blokhuis ('Je maakt hetzelfde mee, je verbeeldt samen iets wat je niet ziet.');

Koos Meinderts ('Ik heb mijn jongste broertjes met wie ik de slaapkamer deelde zelf wel voorgelezen. Zielige boeken om ze aan het huilen te krijgen. En ze daarna te troosten natuurlijk.');

en CPNB-directeur Eppo van Nispen ('Zelf vind ik voorlezen heerlijk. Voornamelijk aan mijn jongste. Samen hebben we afgesproken dat we dit doen totdat we bejaard zijn.').

Op de site kunnen bedrijven zich nog aanmelden voor de Voorleesservice waarmee ze kunnen bijdragen aan de leesopvoeding en geletterdheid van de kinderen van hun werknemers. Verder zijn er voorleestips te vinden en uitleg over het belang van voorlezende vaders.

>>> vadersvoorlezen.nl

Nieuwe Types in Arnhem

Van 26 tot 28 juni vindt in de binnenstad van Arnhem een nieuw literair festival plaats, getiteld Nieuwe Types. Daarmee wil literair productiehuis Wintertuin Arnhem op de kaart zetten als dé stad van de nieuwe ontwikkelingen in de literatuur. Op vrijdagavond 26 juni opent het festival met performances, interviews en voordrachten op talloze locaties in de binnenstad. Bezoekers kunnen drie locaties aandoen waar steeds een programma van een halfuur plaatsvindt met een grote schrijver en twee aanstormende talenten. Zaterdagmiddag 27 juni is er een bijeenkomst over nieuwe publicatievormen tijdens de eerste editie van de 'Future of Publishing Summit', een halfjaarlijkse bijeenkomst gericht op het boekenvak, waarin uitgevers en andere creatievelingen nieuwe vormen van uitgeven onderzoeken. Op zondag 28 juni kunnen geïnteresseerden deelnemen aan een schrijfbootcamp met diverse clinics en workshops onder begeleiding van professionele schrijvers en redacteurs.

>>> wintertuin.nl

FOTO JÖRGEN KOOPMANSCHAP

Studiemiddag Over lezen gesproken

Lezen is een kwestie van doen – hoe meer je leest, hoe makkelijker het wordt. Klinkt eenvoudig; de dagelijkse schoolpraktijk is vaak gecompliceerder. Naast enthousiasmerende docenten, een goed tekstaanbod, voorlezen en gelegenheid tot vrij lezen, is ook het spreken over teksten een belangrijke voorwaarde. Het stimuleert praten over emoties en gedachten, en reflectie op inhoud en stijl. Bovendien geeft het docenten de gelegenheid als rolmodel op te treden, lezen in een bredere maatschappelijke context te plaatsen en daarnaast taaldomeinen en vakgebieden te integreren. Op vrijdag 2 oktober van 12.30 tot 17.15 organiseert Stichting Lezen in het Beatrixgebouw van de Jaarbeurs Utrecht hieromtrent een inspirerende studiemiddag voor vmbo- en mbo-docenten, getiteld 'Over lezen gesproken', met achtergrondinformatie, workshops en een optreden van een vooraanstaande jongerenboekenschrijver. Deelname kost € 65,-, voor studenten van de lerarenopleiding Nederlands € 25,-.

>>> [Meer informatie volgt op lezen.nl](http://lezen.nl)